

JAN NILSSON

HEMSKHETER

QVILLE, SVENNEBY OCH BOTTNA

NÅGRA UTVALDA BROTT BEGÅNGNA
MELLAN ÅREN
1850 OCH 1900
I QVILLE HÄRAD BOHUSLÄN

Källmaterial

19

DRÅP

BEGÅNGET: 1891-06-11

GÄRNINGSMÄN: STENHUGGARNA

ARON ANDERSSON ÖSTERGREN,

GUSTAF MÅNSSON,

EMANUEL ANDERSSON SAMT

SMEDEN LARS AUGUST HOLMGREN,

ALLA FRÅN HEESTRAND

Utdrag ur domboken från Qville Häradsrätt. Innehåller alla ingående handlingar i aktuella mål.

Själva protokollsanteckningarna i domboken har vit bakgrund.

Till protokollet bilagda handlingar har grå bakgrund.

Originalhandlingarna kan till vissa delar vara svåra att tyda. Dels kan det bero på bläckfläckar, bortrivet papper eller att inbindningen av domboken gjorts så att ena kanten av en handling blivit "osynlig". Renskrift av texterna har gjorts så långt det är möjligt. Där texten ej kunnat tolkats, har ett frågetecken angetts.

Varje protokoll eller handling inleds med ett id-nr, ex. (v278495.b12480.s2469). Detta nr är ett id som används av företaget ARKIV DIGITAL, när de katalogiserar och lägger ut materialet på internet. Du kan själv, med hjälp av detta id, söka fram aktuellt material på internet, men du måste då prenumerera på tjänsten. En sådan prenumeration kan lösas direkt på ARKIV DIGITALS hemsida.

Dessa rättegångar finns även beskrivna i boken "Hemskheter i Qville, Svenneby och Bottna.

Trevlig läsning

Jan Nilsson, författare

19 DRÅP

BEGÅNGET: 1891-06-11

GÄRNINGSMÄN: STENHUGGARNA

ARON ANDERSSON ÖSTERGREN,
GUSTAF MÅNSSON,
EMANUEL ANDERSSON SAMT
SMEDEN LARS AUGUST HOLMGREN,
ALLA FRÅN HEESTRAND

v278271.b5810

Dombok, hållen vid urtima ting med Qville härad å tingsstäl- et i Rabbalshede den 24 och 25 Septem- ber 1891

Närvarande: undertecknad, eo Hofrättsnotarie och t f Domare i orten samt nämndemännen
Häradsdomaren L Sörqvist i Dromålseröd
Otto Karlsson i Kallsäng
Johan Nestor Kristensson i Branneby
Ossian Andersson i Skogby
Hans Jakobsson i Skärkild
Johan Olsson i Boråseröd samt
Karl Karlsson i Norra Ödsmål

Den 24 September

Häradsrätten sammanträdde kl 1/2 11 f.m., hvarvid urtima tinget utlystes och rättegångsfrid påbjudes.

...

v278271.b5970

No 2

Sedan Krlmn i häradet O Johansson uit skrifvelse, som den 14 i denna månad kommit Domhafvanden tillthanda, anmäls, att han för dråp å stenarbetaren August Rundgren häktat och till kronohäktet i Uddevalla införpassat stenhuggaren Aron Andersson Östergren, Gustaf Månsson och Emanuel Andersson samt smeden Lars August Holmgren, alla från Heestrand i Svenneby sn, så hade ransakning med de häktade blifvit utsatt till denna dag, derom vederbörande behörigen underrättats och då detta ransakningsmål nu företages, tillstädeskommer, i åklagaren Kronolänsmannen O Johanssons närvaro, såsom målsegande August Rundgrens efterlevande enka Josefina Charlotta Karlsson, hvarefter de häktade införes i tingssalen under fängbevakning. Åkl yttrar, att han emot samtliga fyra häktade förer ansvarstalan för dråp å bemälte Rundgren, föröfvadt den 11 i denna månad vid N S Beers och Oluf Sundts stenhuggeri å Heestrand, samt ingifver följande nu upplästa protokoll:

"Protokoll, hållet vid Litt A "År 1891 den 19 September etc Litt B

Efter uppläsandet tillkännagifver åkl, att han icke medhunnit till ransakningen anskaffa prestbetyg rörande den häktade, samt upplyser, att stenhuggarne Nils Nilsson Lagerqvist och Gustaf Daun numera afvikit från orten.

Enkan Rundgren anför, att hon den 11 dennes omkring kl 4 å 5 på eftermiddagen från makarnes bostad iakttog, huru de fyra tillt, strax nedan om och på bakre sidan om ett nära intill boningshuset beläget vedskjul, öfverfullo stenhuggaren Nils Nilsson Lagerqvist och hörde denne då genom häftiga rop kalla Rundgren till sitt bistånd. Rundgren, som jemte Gustaf Daun, befann sig inne i sin bostad, skyndade då ut med en brödspade i handen, nära åtföljd af Daun. Misshandeln emot Lagerqvist hade emellertid då redan upphört, men Rundgren, som i sin ifver icke förmärkte, att han i förstugan sprungit förbi Lagerqvist, rusade fram emot tillt Holmgren, hvaremot Daun, hvilken sett huru Lagerqvist blifvit knifhuggen, icke vågade sig fram emot de tillt utan blef stående på potatisåker framför huset. Vid Rundgrens angrepp emot Holmgren, fattade denne Rundgren om hufvudet, dervid Östergren tilldelade Rundgren i sidan ett knifhugg, medan Andersson och Månsson "sparkade och spände" honom. Rundgren, som föll omkull på marken men i fallet blef stående ett ögonblick på händer och fötter, sökte resa sig, under fäktande med armarne, men hindrades derifrån af Holmgren genom dennes grepp om hufvudet, och, medan Rundgren sålunda fasthölles, tilldelade Östergren honom flere hugg med knifven, af hvilka ett träffade i nacken, och föll derpå Rundgren

framstupa med hufvudet emellan Holmgrens ben. Sedan alla fyra tillt med sparkar och slag ytterligare misshandlat Rundgren, sprungo de emot den ett stycke derifrån stående Daun, som aftog sina trätofflor och, fäktande med dem en stund värjde sig för angreppet, tills han slutligen halkade och föll omkull, då alla fyra kommo öfver honom och misshandlade honom, dervid Östergren högg med sin knif. Sedan Daun lyckats resa sig och skyndat in i Rundgrens bostad, återvände de tillt till det ställe, der Rundgren stupat, och, ehuru Rundgren då redan låg död, sparkade alla honom, hvar sin gång, hvarpå de aflägsnade sig öfver en intill stället befintlig stengärdesgård. Lagerqvist, som af blodförlust stupat, just som han inkommit i Rundgrens bostad, låg der inne afsomnad under de få minuter, under hvilka misshandeln emot Rundgren och Daun pågick. Enkan Rundgren försäkrar på det bestämdaste, att Östergren var den af de tilltalade, som vid tillfället använde knif, och var denna "lång och blänkande". Någon annan än Östergren såg hon icke nyttja knif eller annat hvasst tillhygge. Hvar den af Östergren begagnade knifven tagit vägen, vet hon icke men säger att, en person, hvem erinrar hon sig icke, dagen efter Rundgrens död visade henne ena hälften af en på längden sönderfläkt messingsslida, som nedtill var böjd och krokig. Enkan Rundgren upplyser vidare, att Lagerqvist och Daun innebodde hos Rundgrens, att Östergren innehar ett rum i samma hus som makarne Rundgren, samt att hvarken Rundgren eller Daun brukat bära slidknif, men att Lagerqvist deremot egt en sådan, men denna har hon icke sett till efter dråpet å Rundgren.

Efter antecknandet häraf tillkännagifver enkan Rundgren, att hon, som har ett sjukt barn att vårda hemma, icke har tillfälle att qvarstanna längre under ransakningen.

Tillt Östergren, Holmgren och Månsson utföras härpå, hvarefter tillt Emanuel Andersson, vid med honom nu anställt förhör, berättar, till en början angående sina lefnadsomständigheter, att han är född den 25 Mars 1858 af föräldrarne torparen Anders Jonsson och h h Sofia Hultengren i Torps församling af Elfsborgs län; att föräldrarn, som vor i fattiga omständigheter, ännu, såvidt den tillt har sig bekant, äro i lifvet; att den tillt till sitt 11te eller 12te år vistades i föräldrahemmet men derefter fick tjenst inom? hos "Andreas" på Ellenö, och att han under denna sin tjenst, år 1873, blef konfirmerad. Från Ellenö flyttade den tillt till "lars Petter" på Helgnäs i Färjelanda sn, hos hvilken han tjenade såsom dräng 1 år, hvarefter den tillt innehade drängtjenst, under 1 år hos Gustaf Andersson på Trätängen i Gustaf Adolfs församling af Skaraborslän och sedan, omkring 1/2 år, hos Olle Larsson i Skogsäter af samma församling. År 1876 begaf den tillt sig till Norge, hvarest han, först i Sarpsborg fick i sysselsättning såsom stenhuggare, och har den tillt sedermera haft arbete vid stenhuggerier på olika platser i Norge och Sverige; i det senare landet vid stenhuggerierna å Krokstrand i Skeee socken och å Hällesmörk i Näsinga sn af detta län. Vid stenhuggeriet å Heestrand har den tillt arbetat under de två senare åren. Den tillt kan läsa och skriva och har icke varit för brott straffad eller tilltalad. Han är ogift, men har under tre å fyra år lefvat tillsammans med Amanda Hansson från Hvalöarne, med hvilken han har ett barn.

På Heestrand bebor den tillt, jemte tillt Gustaf Månsson, ett vindsrum uti ett Karl Jonsson tillhörigt hus, och hade den tillt, vid niotiden få f.m. den 11 innevarande September blifvit af Otto Persson, hvilken jemväl bor uti Karl Jonssons hus, inbjuden på bränvin. Hos Otto Persson voro församlade tillt Månsson och Holmgren, samt August Rundgren och Karl Jonsson m.fl., men den tillt stannade endast en kort stund för att få ett par supar. När den tillt vid middagstiden återvänden hem från ett fiskafänge, voro Otto Perssons gäster ganska mycket berusade, och träffade den tillt utanför huset Rundgren, hvilken syntes uppretad och fällde något yttrande om att Holmgren först bjuder på bränvin och sedan grälar. Den tillt gick icke in till Otto Persson utan begaf sig, sedan han utträttat ett ärende hos Handlanden Tolle Olsson, upp till sitt rum, der han fann Holmgren och Månsson ligga sofvande. Från vinden vid den tillts rum leder en trappa ned till Karl Jonssons kök, i hvilken den tillt sedan satte sig för att laga sina fiskeredskap; under tiden kommer stenhuggaren Nils Nilsson Lagerqvist upp på vinden och frågar efter Holmgren. Dörren till den tillts rum var stängd, och den tillt tillsade Lagerqvist, att Holmgren och Månsson borde få sofva i fred, men då Lagerqvist icke ville aflägsna sig från vinden utan i stället började bråka der, gick den tillt till sin värd och underrättade honom om, att han icke kunde förmå Lagerqvist aflägsna sig. Strax derefter kom Månsson ut från rummet och frågade Lagerqvist hvad som stod på färde, hvarpå de följdes åt utanför byggnaden, der Lagerqvist började utmana Månsson och den tillt till slagsmål. Otto Persson kom härvid tillstädes, med en stake i handen, och då Lagerqvist, i anledning af Perssons yttrande, att han ville vara med, om Lagerqvist ville slåss, rusade efter Persson, fattade och omkull slog den tillt Lagerqvist, satte sig grensle öfver honom och grep efter en sten från marken under yttrande "hade jag ej bättre vett än du, kunde jag nu göra dig mycket illa", hvarifrån Månsson varnade med orden: "nej, gör inte det". Sedan den tillt härpå släppt Lagerqvist lös, sprang denna hem till sig men återvände, efter omkring tio minuter, i sällskap med Rundgren och Daun. Inkomna i Karl Jonssons kök, gingo Lagerqvist och Rundgren emot den tillt, och då desse, under frågor om han ville slåss, grepo honom, den ena i nacken och den andra i bröstet, tilldelade den tillt med en butelj sina angripare några slag, men Daun smällde honom derefter med en taffel i hufvudet, så att han föll omkull, hvarefter alla tre misshandlade honom genom sparkar och slag med något tillhygge, till dess Karl Jonsson och Gustaf Månsson, hvilken senare närvarit under öfverfallet, förmådde dem att upphöra med misshandeln och lemna köket. Omkring en halftimme efter nu berättade uppträdet gick den tillt öfver till tilltd Östergren, som uppehöll sig utanför sin bostad, och dit kommo äfven om en stund Månsson och Holmgren. Under deras samtal om det emot den tillt begångna öfvervåldet kom Lagerqvist gående på vägen, som leder förbi Rundgrens vedbod ned till sjön, och blef, vid sammanträffandet med de tillt, som just då voro på väg för att hos förmannen vid stenhuggeriet anmäla uppträdet i Jonssons kök, midt framför nämnda vedbod öfverfallen och omkullslagen af Östergren och Holmgren och derpå af dem med slag och sparkar misshandlad. Äfven den tillt gaf Lagerqvist ett par slag men drog sig afsides då han såg att Östergren med en slidknif som han ryckt från Lagerqvists sida, högg Lagerqvist flere gånger i hufvudet och axlarne. Månsson rörde icke Lagerqvist, och Holmgren använde icke något tillhygge. Lagerqvist jemrade sig mycket under rop på hjälp, och blod flödade ymningt från hufvudet. Andersson tillägger, att den af Östergren använda knifven under misshandeln satt i sin slida, samt att han icke sjelf såg, att Östergren

tog knifven från Lagerqvist, utan har Holmgren omtalat detta. Sedan Lagerqvist lyckats resa sig, kom Rundgren framrusande emot de tillt och frågade om de ville slåss, han sjelf skulle slåss "så länge det fanns anda och lif i honom", hvarpå han fattade Andersson för bröstet. En brotning uppstod emellan dem, men Rundgren greps nästan af Östergren framifrån och Holmgren bakifrån samt omkullslogs, dervid han föll på händer och fötter. Han sökte resa sig men fick då af Östergren ett hugg i nacken, efter hvilket han segnade ned till marken, men Andersson såg icke om Holmgren vid detta hugg fasthöll Rundgren, och märkte ej heller, om Östergren gaf Rundgren ett knifhugg i sidan. När Rundgren slogs till marken, var Andersson i hans närhet och "slog efter honom" men, sedan han sett, att Rundgren tilldelats hugget i nacken, gick han afsides ett stycke och kom derefter i handgemäng med Lagerqvist. Dessförinnan såg Andersson emellertid, att Östergren gaf Rundgren, medan denne låg på marken, flere hugg, men hvar de träffade, vet han icke; dock såg han icke blod framkomma från annat sår än det i nacken. Holmgren hade icke något tillhygge men sparkade och slog Rundgren med knytnävarne. Rundgren jemrade sig och skrek, att han trodde, att han skulle dö, hvarför Andersson sade till Östergren och Holmgren: "slå honom icke för hårdt, ni kan ju slå ihjäl honom", och påstår Andersson, att han sjelf icke slog Rundgren, sedan denne fallit till marken, samt att han icke såg någon annan misshandla Rundgren än Östergren och Holmgren. Under denna misshandel rusade Daun fram emot Östergren och slog honom med en toffel vid ögat, hvarefter Månsson och Daun, sedan denne sprungit tillbaka ett stycke, kommo i handgemäng på ett afstånd af omkring 10 å 12 alnar från Rundgren; och först då fick Andersson sigte på Månsson, hvilken icke förut befunnit sig i närheten af Rundgren. Andersson yttrar, att slagsmålet emellan honom och Lagerqvist började dermed, att Lagerqvist rusade på honom under yttrande "det är din skuld alltsammans", men hvarifrån Lagerqvist kom framspringande, vet icke Andersson, som säger, att han "tyckte, att Lagerqvist sprang omkring der öfverallt". Sedan de slagits "en stund" med knytnävarne, sprang Lagerqvist in till sig, och Andersson såg då, att Rundgren låg ensam på marken, och att Holmgren och Östergren, jemte Månsson, ett stycke derifrån omgäfvade Daun, som låg kullslagen, men i detsamma lyckades denne resa sig och medkomma in i huset. Holmgren och Östergren gingo derefter bort till Rundgren och gäfvade honom hvar sin spark i sidan, dervid Rundgren gjorde ett försök att resa sig. Andersson jemte öfrige tilltalade gingo härefter upp på den byväg, som går rakt framför potaiså kern utanför Rundgrens bostad, samt sutto der en stund samspråkande, till dess förmannen Johannes Hansson, som Lagerqvist gått efter, kom gående. Andersson och Östergren samt möjligen äfven Holmgren följde nu förmannen med till det ställe, der Rundgren låg, och funno honom då redan vara död, men Östergren syntes tro, att Rundgren lefde, ty han hällde vatten på honom. Östergren gick sedan och lade sig att sofva ute på marken, men Andersson gick, om en stund, upp på sitt rum, der äfven Holmgren och Månsson tillbragte natten. Nu berättade slagsmålet hade egt rum omkring klockan half sex på eftermiddagen och på potaiså kern utanför Rundgrens bostad. Allt hade tilldragit sig på en helt kort stund. Rundgrens lik låg på åkern tvärs öfver en från omnämnda vedboden ned till byvägen ledande gångstig. Under slagsmålet hade ingen mera än Östergren användt knif eller annat tillhygge, och var knifvendensamma, som Östergren tagit från Lagerqvist. Andersson såg icke, att Östergren högg med dragen knif utan sett den inne i en slida af messing. Rundgren, Lagerqvist och Daun hafva varit gardister, och Rundgren har alltid gjort sig känd som bråkig; de två senare voro mindre kända, enär de nyligen ankommit till stenhuggeriet. Holmgren hade på förmiddagen varit i träta med Rundgren, men Andersson känner icke till, att något fientligt förhållande rådt dem emellan, eller emellan Rundgren och Östergren.

Sedan förhöret med tillt Emanuel Andersson härmed för tillfället afslutats vidtager förhör med tillt Gustaf Månsson, som inställes inför Rätten.

Månsson berättar angående sina lefnadsförhållanden, att han är född den 23 Jan 1856 i Sillhöfda sn af Blekinge län, och att hans föräldrar äro ännu lefvande torparen Måns Gustafsson och h h Ingelöf Karlsson. Sedan Månsson, efter att hafva konfirmerats under år 1872, vid nitton års ålder lemnat föräldrahemmet, arbetade han under tre somrar vid jernvägsanläggningen emellan Norsholm och Westervik men vistades under vintrarna i hemmet. Han egnade sig härefter åt stenhuggeriyrket och att han såsom stenhuggare arbetat på Tjurkö under tillhoppa åtta år, i Karlskrona 2 1/2 år samt i Lysekil 2 år. I fjor sommar kom han till stenhuggeriet vid Krokstrand, flyttade derifrån på hösten till Grafvarne, der han vistades ett par månader, och begaf sig sedan till Heestrand. Han kan läsa och skriva, är ogift och har icke förut varit för brott tilltalade eller straffad.

Månsson uppgifver, angående tilldragelserna på Heestrand ifrågavarande dag, den 11 i denna månad, att han, som tidigt på morgonen deltagit i supgillet hos Otto Persson, på förmiddagen gick upp på sitt och Anderssons rum för att sofva ruset fa sig och fann då Holmgren ligga sofvande der. När Månsson vaknade fram på eftermiddagen, var han nykter och sammanträdade då med Emanuel Andersson och Lagerqvist, hvilka sutto på trappan emellan vinden och Karl Jonssons kök, och fick han af dem en sup. Andersson omtalade, att Lagerqvist velat väcka Månsson och Holmgren, men att Andersson, som tagit nyckeln ur dörren, förhindrat detta. Lagerqvist syntes icke vara vidare förtretad. Månsson uppmanade emellertid Lagerqvist att gå sin väg, dertill denne var villig, men då de i sällskap aflägsnat sig några steg från byggnaden, kom Otto Persson utrusande med en "vedflisa" i handen och frågade Lagerqvist, om han ville slåss, hvarvid denne vände sig om för att springa fram till Persson men blef då omkullslagen af Andersson; och berättar Månsson om detta uppträde samt om slagsmålet emellan Lagerqvist, Rundgren och Daun samt Andersson i Karl Jonssons kök lika med Andersson. Omkring en halftimma efter nämnda slagsmål gick Månsson i sällskap med Holmgren, som Otto Persson väckte, bort till Östergren och Andersson, hvilka stodo samspråkande vid Östergrens trappa, och kom strax derefter Lagerqvist på vägen till sjön från bergen, der han, enligt hvad han sedermera sagt Månsson, hemtat sin slidknif och sin snusdosa. Andersson och Östergren, som stodo i beredskap att gå till förmannen vid stenhuggeriet ochg anmäla uppträdet i Jonssons kök, mötte Lagerqvist på vägen framför Rundgrens vedbod, och Östergren rusade då genast på Lagerqvist för att "tippa" eller slå omkull honom, hvartill Holmgren kom till hjälp. Lagerqvist föll omkull framstupa hvarpå Östergren rök slidknifven från Lagerqvist och högg honom flere gånger i hufvudet äfvensom i nacken, och satt knifven då i

slidan. Lagerqvist fick af Östergren äfven ett hugg i ryggen men om knifven då var blottad eller ej, såg icke Månsson. Holmgren använde icke något tillhygge och hvarken Månsson sjelf eller, såvidt han såg, Andersson rörde Lagerqvist. Sedan denne kommit upp från marken och sprungit in till sig, gingo de fyra tillt några steg framåt vägen, då Rundgren och strax efter honom Daun kommo utrusande från deras bostad fram öfver en potatisåker. Nära intill vägen invid vedboden är en stengärdesgård, och den gingo alla fyra öfver för att möta Rundgren och Daun, dervid Månsson kom något före de andra. Rundgren rusade förbi Månsson och emot dennes tre kamrater och fällde dervid det yttrande, Andersson omtalat. Månsson tog icke del i misshandeln å Rundgren utan råkade i slagsmål med Daun, som stod ett stycke närmare huset, och blef Månssons så upptagen af Daun, att han ej hann aktgifva på huru det tillgick vid misshandeln emot Rundgren, och såg Månsson ej heller till Lagerqvist. Vid sammanträffandet med Rundgren höll emellertid Östergren slidknifven i handen medan Månsson slogs med Daun, kom först Holmgren och sedan Östergren för att hjälpa Månsson, och högg Östergren, sedan Daun blifvit slagen till marken, honom i axeln ett hugg, som tillfogades med bar knif. Andersson var icke invid Daun, och både Månsson och Holmgren upphörde misshandla Daun sedan denne fallit. Holmgren hade icke något tillhygge. Sedan Daun rest sig och sprungit in i huset gingo alla fyra tillt framn till Rundgren, som då ännu lefde. Rundgren yttrade "rör mig icke, ty jag dör", men Östergren och Holmgren sparkade till honom en gång hvar, dervid Månsson hörde en stenhuggare vid namn Alfred Johansson, ropa från andra sidan vägen: "rör honom icke, ni ser ju han är död". Hvarken Månsson eller Andersson sparkade Rundgren. Sedan de alla gått upp på vägen och der setat och samspråkat en stund, - hvarom minnes Månsson icke - skiljdes de åt, hvar och en åt sitt håll. Månsson var sjelf icke blodig och såg ej om någon af de andra var nedblodad. Månsson, som fortsatte under qvällen att supa, var en stund uppe på sitt rum men sgick sedan ut och gick på vägen och besökte äfven i närheten boende kamrater. Han var icke närvarande vid Rundgrens lik, när förmannen kom dit, men fick snart under aftonen höra - af hvem minnes han ej, att Rundgren var död. Månsson uppgifver, att hvarken han sjelf eller någon af de öfriga tillt brukar bära slidknif.

Efter antecknandet häraf medföres Månsson i häradshäktet, och förhör vidtages med tillt Lars August Holmgren, som uppgifver, att han är född den 13 Aug 1864 i Öja sn af Kronobergs län, och att hans föräldrar numera afidne Johan Petter Holmgren och h h Anna Katarina Larsdotter lefvat i fattiga omständigheter.

Sedan han fyllt 14 år och blifvit konfirmerad, lemnade han föräldrahemmet, hvarefter han, såsom smedarbetare, hade anställning två år vid jernvägsanläggningen emellan Nässjö och Lindefors och derefter, en kortare tid, vid jernvägsanläggningen emellan Helsingborg och Halmstad, i hvilken senare stad han under de två följande åren arbetade såsom handtlångare åt en der bosatt smed vid namn Brun. Sedan han, efter afflyttningen från Halmstad, under tillhopa ett år arbetat såsom smed vid jernvägsanläggningen emellan Karpalund - Hästveda och Karlshamn - Sölvesborg, blef han smed vid stenhuggeriet Sundrum, nära Halmstad. År 1886 flyttade han till Mölndal, der han vistades under två år; och härefter har han uppehållit sig såsom smed tre månader vid stenhuggeriet Bärby invid Idefjorden, två år vid stenhuggeriet Lahällen i Brastads sn af Stångenäs härad och slutligen under 1 år vid fiskeläget Grafvarne. Vid Heestarnad har han icke vistats längre tid än en månad. Haolmgren har för hemfridsbrott undergått 3 månaders fängelsestraff, som ådömts honom af Stångenäs HRätt men eljes har han icke varit för brott straffad eller tilltalad. Han är ogift samt kan läsa och skriva. Han kan i allmänhet på sitt yrke tjena 30 kr i veckan, men stundom äfven ända till 50 å 60 kr.

Holmgren berättar, härom hörd, att han, som vid Heestrand bor hos en stenhuggare Berglund, omkring kl 9 på förmiddagen den 11 i denna månad blef inbjuden till Otto Persson på bränvin, och dit kommo utom andra äfven de s.k. "gardisterna" eller Rundgren, Lagerqvist och Daun. Under supandet kom Holmgren i träta med Rundgren om en bränvinsflaska, som någon i sällskapet vid tillfället förlorade. Rundgren sade sig hafva sett hvem som tagit flaskan men ville inte upplysa Holmgren derom. Då Rundgren derpå gick ut, följde Holmgren efter honom, och fick han då af Rundgren en puff för bröstet, men något slagsmål uppstod icke emellan dem, utan skiljdes de åt, i det Rundgren gick hem till sig, och Holmgren återvände till Perssons rum. Frampå förmiddagen gick Holmgren, som kände sig onykter, upp Emanuel Anderssons rum för att sofva, och dit kom sedermera äfven Månsson. Vid middagstiden gick Holmgren, jemte Månsson, hem till sig för att äta middag, men de återvände derefter upp på Anderssons rum, der de, sedan de supit en stund, lade sig att ånyo sofva. Omkring kl 5 på e.m. blef Holmgren väckt af Otto Persson och Emanuel Andersson, hvilka omtalade för honom, att "gardisterna" sökt tränga sig in i rummet för att slå honom. När Holmgren jemte Persson och Andersson en stund derefter sutto på husets trappa, sågo de Lagerqvist komma springande upp åt bergen, och trodde de då, såsom Persson förmodade, att Lagerqvist sprang bort för att skaffa sig tillhygge, i händelse af slagsmål. Andersson gick nu ned till Östergren, som stod utanför sin trappa, och dit kommo äfven snart Holmgren och Månsson, hvarpå följde sammanträffandet med Lagerqvist, på sätt Månsson berättat; och öfverfölls alla fyra tillt, enligt hvad Holmgren nu uppgifver, Lagerqvist med slag och sparkar. Holmgren slog, med de andras hjälp omkull Lagerqvist, hvarpå Östergren, som ryckte slidknif från Lagerqvists sida, tilldelade honom hugg på hugg i hufvudet med sliden; hvarjemte Östergren, då Lagerqvist reste sig upp på händer och fötter för att springa upp, tilldelade honom ett hugg i ryggen och var då, enligt hvad Holmgren tyckte sig se, slidan till hälften uppfläckt på längden. Angående misshandeln emot Rundgren uppgifver Holmgren, att Rundgren, sedan Lagerqvist sprungit in till sig, kom utrusande ur sin bostad, efterföljd af Daun, och att Holmgren, emot hvilken Rundgren riktade sitt anfall, fattade honom om nacken i afsigt att söka slå omkull honom, men att Östergren, innan Rundgren föll till marken, gaf honom ett hugg med knifven i sidan; då Holmgren såg detta, släppte han genast Rundgren och sprang fram till Daun, som var i strid med Månsson. Andersson var icke i närheten af Daun utan var, enligt hvad Holmgren "tycker" sig vilja minnas, i slagsmål med Lagerqvist, som åter kommit ut ur huset. Östergren, som icke hann fram till Daun, förr än Holmgren och Månsson redan fällt denne till marken, högg till Daun med knifven ett hugg i axeln och ett invid ögat, hvilket Holmgren tydligen såg. Sedan Daun rest sig och sprungit in, gingo alla de tillt och satte sig på en stenmur, som är emellan det af Rundgren bebodda huset och det grannhus, som ligger närmast intill Karl Jonssons hus, och började der supa, sedan Månsson gått efter bränvin.

Vid detta tillfälle märkte Holmgren att Östergren, som var blodig långt upp på ena armen, hade Lagerqvists slidknif i ena byxfickan, och att han, då han drog handen ur fickan, tappade ena hälften af den till knifven hörande på längden tudelade messingslidan; och yttrade Östergren dervid, att Holmgren icke fick tala om, att han skurit Rundgren, ty då skulle han döda Holmgren. Holmgren vill minnas, att någon i sällskapet top upp slidknifven från marken och kastade bort den. Östergren var mycket full, så att han sannolikt icke hade ordning på hvad han gjorde. Otto Persson, som åsett slagsmålen från Karl Jonssons hus, kom under tiden tillstädes och följde dem till en i närheten varande bäck, der Holmgren och Östergren tvättade sig rena från blod. Holmgren var nämligen blodig i ansigtet efter ett slag, som Daun tillfogat honom med en toffel. Om Månsson och Andersson äfven tvättade sig minnes han icke. Då de härpå stodo i beredskap att begifvo sig till förmannen vid stenhuggeriet för att begära "gardisterna" afskedanade, fingo de af mötande personer höra, att Rundgren låg död, hvarföre de gingo ned till stället för slagsmålet. Östergren syntes oberörd af det timade men måtte hafva inbillat sig att Rundgren endast var afsvimmad, enär han hällde vatten på honom. Holmgren gick sedan hem för att äta qvällsvard samt begaf sig derpå upp på Anderssons rum mör för att der tillbringa natten, och såg Holmgren vid gåendet dit Östergren ligga sovande ute på marken.

Då Holmgren icke har något att vidare tillägga till sin berättelse, samt klockan nu hunnit till 1/2 9 på aftonen, avslutar HRn ransakningen för dagen med tillkännagifvande, att Häradsrätten för fortsatt ransakning sammanträder i morgon kl 1/2 10 f.m.

Den 25 September

Då HRn denna dag å utsatt tid, kl 1/2 10 f.m., sammanträdte för att fortsätta ransakningen med häktade Östergren, Månsson, Andersson och Holmgren, införes i tingssalen i åkl närvaro och, sedan antecknats, att målseganden icke kommit tillstädes, tillt Aron Andersson Östergren, hvilken om sin lefnad lemna dessa uppgifter: att han är född den 31 Aug 1855 i Thorsö församling af Skaraborgs län af ogifte Maria Kristina Östergren men att hans fader är okänd; att hans moder, som icke egde stadig hemvist och som dog, då han var 16 eller 17 år, vårdade honom, tills han fyllt elfva år, hvarefter han erhöill fattigunderstöd af Thorsö församling som inackorderade honom hos åtskillige personer inom socknen. Under år 1869 blef han "konfirmerad" samt tog under år 1870 tjänst såsom dräng hos en fiskare Andersson i Thorsö sn. Sedan han tjänat ett års hos denne uppehöll han sig inom nämnda socken ett par år genom tillfälligt arbete dels såsom jordbruksarbetare och dels såsom handtlångare på Bromö glasbruk, Under år 1874 fick Östergren arbete vid jernvägsanläggning i Hällefors församling i Örebro län och har sedan, under flere år arbetat vid åtskillige jernvägsbyggnader i Wermland, Södermanland, Dalsland och Norge. Sedan år 1879 har han emellertid haft sysselsättning vid stenhuggerier och uppehållit sig, under tillhopa åtta år, vid Idefjorden, samt under sammanlagt fyra år vid Røe och Ramsvik stenhuggerier i detta län. Vid Heestrand har han vistats sedan kort före midsommar detta år. Under år 1881 undergick han i Norge 12 dygns vatten och bröd, hvilken bestraffning ådömts honom för misshandel, föröfvad utan lifsfarligt vapen, men i Sverige har han icke varit för brott straffad eller tilltalad. Han kan läsa och skriva samt är gift med Anna Helena Brynhildsdotter, med hvilken han har 4 barn. Hans arbetsförtjänst uppgår i genomsnitt till 50 å 60 kr i månaden.

Angående sitt förhållanden under Fredagen den 11 i denna månad berättar Östergren, atthan på förmiddagen vid elfvatiden blef inbjuden på brännvin hos stenhuggarne Eriksson och Bergqvist, hvilka bo i samma hus som Östergren, samt att han hos dem drack flere supar och s.k. "halfvor", men huru länge han stannade hos dem, mines han icke. Frampå eftermiddagen kom emellertid Otto Persson och ville hafva honom med sig till Karl Jonssons hus, enär "gardisterna" voro der och slogos, men Östergren, som då icke var "vidare" full ville icke följa Persson utan begaf sig istället till handlanden Tolle Olsson, som sändt bud efter honom; Hos Olsson förtärde han i sällskap med sin husvärd Berggren och stenhuggaren Eriksson åtskillige toddar. "Gardisterna" kommo öfver dit men aflägsnade sig om en stund, sedan äfven de blifvit bjudna på förtäring. Något samtal emellan dem och Östergren uppkom icke. Hos Olsson blef Östergren så berusad, att han icke har något minne af huru han kom derifrån och hem men vill minnas, att han hade Eriksson i sitt sällskap äfvensom att han icke gick in i sin bostad utan stannade utanför dess trappa, der han sammanträffade med Emanuel Andersson, som var blodig äfver hela ansigtet, och berättade denne, att "gardisterna" misshandladt honom.

Af hvad som sedermera inträffade har han endast ett synnerligt dunkelt minne. Allt föresväfvar honom "såsom i en dröm", "det hela kan han icke minnas, endast vissa enskilda drag". Han erinrar sig sålunda, att han kom i slagsmål med Lagerqvist, och att han under slagsmålet fick tag uti en knif med slida men minnes deremot icke, att Lagerqvist blef omkullslagen och knifhuggen. Från misshandeln å Rundgren minnes han intet vidare än, att han vid ett tillfälle såg Rundgren ligga utsträckt på marken, men denne var då troligen redan död. Vid denna syn blef han så förskräckt, att ruset för ett ögonblick liksom skingrade sig, hvarföre han kan erinra sig, att han tog Rundgren i handen och bad honom stiga upp, äfvensom att han, då Rundgren fortfarande låg orörlig, hällde vatten på honom från ett i närheten stående vattenkärl. Att han från Rundgrens lik gick bort och satte sig supa i sällskap med de öfrige tillt, kan han alldeles icke påminna sig, ej heller minnes han, att han till Holmgren uttalat den hotelse, hvarom denne berättat. Hvar knifven och slidan tagit vägen, vet han ej. Frampå natten vaknade han ute å marken men var då så yr efter ruset, att han till en början ej visste, hvar han befann sig. Som en dröm erinrade han sig emellertid, att han aftonen förut varit i slagsmål, dervid knif begagnats, hvarföre han nästan ofrivilligt kände efter i fickan, om han der egde någon knif, hvilket dock icke var förhållandet, men att han varit i slagsmål med Rundgren, och att denne blifvit dödad, kom han då ej ihåg. Under sitt gående fram och tillbaka på marken, fick han syn på Rundgrens lik och kom först nu att erinra sig, att han deltagit i misshandeln å Rundgren, och blef då häftigt förfärad. Han trädde icke fram till liket, som låg tvärs öfver gångstigen invid Rundgrens vedbod, utan gick, sedan han stigit öfver den intill gångstigen befintliga stengärdesgården, hem till sig. Som han fortfarande var okunnig om, att han under slagsmålet nyttjat knif, letade han icke på marken efter någon dylik. Inkommen i sin bostad, fann han sin hustru vaken men, såvidt han kan minnas, yttrade hon icke till honom utan klädde han genast af sig och lade sig att sova. Morgonen derpå talade han vid flere personer, men ingen underrättade honom om, att han var misstänkt

såsom Rundgrens baneman. Sjelf trodde han fortfarande, att han icke vid slagsmålet använt knif. Knif är ett vapen, som han alltid afskytt och därför aldrig brukat bära på sig. Rundgren och Östrgren hafva haft bostad i samma hus men detta förhållande har icke gifvit anledning till någon osämja, och något hat har han alldeles icke hyst till Rundgren eller hans hustru.

Härefter, och sedan öfrige tilltalade blifvit upphemtade från häradshäktet, anhåller Åkl om vittnesförhör med inkallade stenhuggarne Alfred Johansson och Fredrik Josefsson, den senares hustru Selma Josefsson samt Johanna Ek, alla från Heestrand; och få vt, då jäf icke kan utrönas, aflägga ed, uppå hvilken de, efter erinran om dess vig, höras en i sänder och berätta:

1 Alfred Johansson: att vt dagen ifråga arbetade i ett skjul invid sitt hus, beläget i nordostlig riktning från det af Rundgren bebodda huset på andra sidan om byvägen - och att vt på eftermiddagen och några minuter, sedan vt sett Lagerqvist begifva sig uppåt det nära vts husbelägna berget, hörde ett skri, som föranledde vt öppna luckan till sitt skjul, och såg vt då Lagerqvist ligga kullslagen och omgifven af de fyra tillt, hvilka alla i en klunga voro öfver honom. Såvida vt kunde se, slog de honom alla fyra. Lagerqvist sökte resa sig men någon ryckte honom då i rocken, så att han ånyo föll framstupa, skrek derpå till, men kom sedan upp och sprang hem till sig. Detta hade tilldragit sig midt för Rundgrens vedbod på andra sidan om en från byvägen ned till sjön gående väg samt på ett afstånd af omkring 100 famnar från det ställe, der vt uppehöll sig, hvadan vt icke kunde iakttaga, om någon af de tillt vid tillfället använde kif, eller om Lagerqvist blödde från något sår. Sedan Lagerqvist sprungit in, kom Rundgren ut från boningshuset och gick, med en brödspade i handen, utefter potatisåkern på den förbi nämnda vedbod löpande gångstigen samt mötte strax nedanför vedboden de tillt, hvilka gått öfver den invid stigen befintliga stengärdesgården. Vid sammanträffandet började handagemänget omdelbart utan föregående ordvexling, och hörde icke vt annat yttras än, att Rundgren, som under vägen kastat bort brödspaden, frågade "hvad står på?" Holmgren gick först emot Rundgren och anföll honom med händerna, hvarpå de andre tre snärjde undan benen för Rundgren, så att han föll omkull. Han reste sig emellertid på händer och fötter och sökte komma upp, men hindrades då af någon af angriparne - hvem vet vt icke -, så att han som omgafs af alla de tillt, ånyo föll framstupa, men vred sig strax på ryggen, sträckte händerna i luften och ropade "jag dör, jag dör!" Vt såg icke, huruvida någon af de tillt vid misshandeln hade knif eller annat tillhygge i handen, och allt gick mycket hastigt öfver. Daun hade under tiden kommit ut, och blef nu öfverfallen nästan på samma ställe, der Rundgren låg, men vt tror icke, att flera än tre af de tillt omgåfvo Daun, och igenkände vt bland dem Månsson. Daun, som hade ett par tofflor i handen, afvärjde en stund med dem anfallet, derunder han drog sig baklänges emot husets dörr men föll slutligen omkull med Månsson under sig. Båda reste sig dock strax, hvarpå Daun sprang in under skrik. Vt såg icke, att Andersson, såsom han uppgifvit, vid tillfället var i slagsmål med Lagerqvist utan intygar vt, att alla fyra tillt omgåfvo och med slag och sparkar misshandlade Rundgren, sedan han fallit, samt att Lagerqvist efter det han sprungit in i huset icke syntes vidare ute på stället för slagsmålen. Sedan Daun flydt undan, gingo Östergren och Holmgren, fram till Rundgren, som låg orörlig, och sparkade till honom, dervid vt ropade till dem, att icke röra Rundgren, enär han säkert var död. Äfven en tredje af den tillt stod då i närheten af Rundgren men vt, som icke minnes hvem det var, tror icke, att han sparkade honom. Vt gick nu ned emot platsen samt mötte de tillt på vägen till sjön nära grunden emellan denna väg och byvägen; och hörde vt strax före sammanträffandet Andersson, hvilken kom gående på sjövägen och således troligen från potatisåkern vikit om hörnet vid vedboden, då yttra till de öfrige tre tillt, hvilka gingo invid åkern på gångstigen utefter stenmuren, "detta är icke min skuld", hvarefter Östergren genmälde, "det är din skuld alltihop". Vt, som icke yttrade något till de tillt, kunde icke på deras gång eller eljes förmärka, att de voro öfverlastade, ehuru det nog kunde synas, att de fått bränvin. På begäran af hustrun till en kamrat vid namn Åkerman gick vt upp till de tillt, som slagit sig ned på marken i närheten af vt Josefssons hus, för att efterfråga om hennes man varit i deras sällskap, och hörde vt då Andersson yttra, att Månsson skulle hemta bränvin åt dem, "ty nu hade de krigat godt". Vt gaf icke närmare akt på de tillt men såg att en af dem var blodig i ansigtet. Vt gick sedan hem till sig och har intet vidare att upplysa.

2 Fredrik Josefsson: att vt, som dagen ifråga arbetade invid sitt hus, beläget i närheten af och på samma sida om byvägen som det af Rundgren bebodda huset, på förmiddagen omkring kl 10 såg tillt Holmgren och Rundgren komma ut från Karl Jons- sons hus under häftigt samspråk, dervid de hotade hvarandra med knytnäfvarna; att vt under eftermiddagen såg tillt Andersson förfölja Lagerqvist utanför bemålte Jonssons hus, samt att Andersson, sedan Lagerqvist fallit eller slagits omkull, kastade sig öfver honom och slog honom med händerna. Tillt Månsson stod då bredvid men rörde icke Lagerqvist, som snart kom upp från marken och gick hemåt men återvände om några minuter i sällskap med Rundgren och Daun, hvilka alla inträdde i Jonssons hus, och hördes då derifrån skri och rop. Om en stund kommo "gardisterna" ut jemte Månsson, som Rundgren syntes hota. Sedan "gardisterna" aflägsnat sig, gick Andersson ned till tillt Östergren och satte sig hos honom på hans trappa, och dit kommo äfven om en stund Holmgren och Månsson. Om det derefter inträffade öfverfallet emot Lagerqvist berättar vt lika med förra vt med tillägget, att Holmgren var den, som genom att rycka i Lagerqvists rock hindrade denne att resa sig, sedan han kullslagits första gången. Hvem som först af de tillt angrep Lagerqvist, såg vt icke, enär vts uppmärksamhet på misshandeln blef väckt, först sedan Lagerqvist blifvit öfverfallen, genom ett rop af vts hustru: "nu slå de ihjäl honom". Sedan Lagerqvist sprungit in i huset, såg vt icke Lagerqvist ute förr än omkring kl 6 på aftonen, då han gick att hemta förmannen vid stenhuggeriet; dock har Lagerqvist för vt berättat, att han, sedan Rundgren fallit, sprungit ut för att se om denne var död, och att då mött Andersson, hvilken yttrat till honom "det är din skuld alltsammans", hvarpå de kommit i handgemäng. Vt kunde icke, vid misshandeln å Lagerqvist, se om någon af de tillt använde knif, men alla fyra slog och sparkade honom. Sedan Lagerqvist kommit in, såg vt Rundgren komma gående ut ur huset, följande gångstigen utefter åkern, samt möta de tillt nedan för vedboden. Holmgren, som först gått öfver stengärdesgården, rusade emot Rundgren, som emellertid nästan samtidigt omgafs af alla fyra tillt, hvilka kullslog och misshandlade honom med slag och sparkar. Daun hade kommit ut strax efter Rundgren, och som vt hade sin uppmärksamhet fäst vid honom för att se, om han icke skulle komma Rundgren till hjälp, samt allt tilldrog sig nästan ögon-

blickligen, hunno vt icke iakttaga, huru vid misshandeln emot Rundgren närmare tillgick. Vt kunde icke uppfatta vidare än, att Rundgren, omgifven af samtliga de tillt, blef kullslagen och misshandlad, men vt såg icke något knifhugg utdelas, eller att någon af angriparne fasthöll Rundgren, sedan han fallit, och hörde vt ej heller Rundgren jemra sig. Daun, som stod i närheten af Rundgren, blef anfallen af alla fyra tillt på en gång, med Holmgren i spetsen, men drog sig baklänges, svängande med tofflorna i handen tills han slutligen undanskymdes för vt af vedboden, så att vt icke såg, när han föll. Månsson kom strax derefter fram till Rundgren men rörde honom icke, men då två af de tillt, hvilka vet vt icke, gingo fram och sparkade Rundgren, gaf äfven Månsson honom en spark. Vid sparkningen låg Rundgren orörlig, men ögonblicket förut hade han sträckt ut armarna i kuften. Från Rundgren gingo alla fyra tillt upp till ett ställe i närheten af vts hus, der de en stund sutto samspråkande på marken men vt såg icke någon af dem var blodig eller innehade knif. Vt tillägger, att en stenhuggare, hvad han heter vet vt icke, någon dag efter slagsmålet visat vt hälften af en från längden uppsliten messingsslida, som skall hafva tillhört Lagerqvist och vid slagsmålen användts af Östergren. Från vts hus gingo de tillt till en i närheten varanade bäck, der de tvättade sig, hvarpå de började suppa ur en butelj, som gick från den ene till den andra samt skiljdes slutligen utanför vts hus. När förmannen vid stenhuggeriet omkring kl 6 på aftonen kom ned till Rundgrens lik, var der mycket folk samlade, bland andra de fyra tillt, hvilka alla, på förmannens fråga, hvem som gjort detta, svarade "nej".

Omkring en timme derefter gick vt åter ned till liket, der Holmgren och Månsson då stodo, och syntes Holmgren, när en stenhuggare Eriksson vid tillfället frågade efter hvem som dödat Rundgren, då blifva förtretad, enär han i det han aflägsnade sig, yttrade "kanske han vill ha lika dant". Omkring kl 9 på aftonen såg vt Östergren och Månsson utanför sin bostad under samspråk, och gick Månsson om en stund sin väg men Östergren lade sig att soffa på marken. Vt intygar, att de tillt dagen ifråga icke, enligt vts uppfattning, voro öfverlastade, ehuru vt nog märkte, att de druckit.

Vid middagstiden dagen ifråga mötte vt tillt Månsson, som begärde få brännvin af vt, och yttrade Månsson dervid, att "han skall dö om än alrig så många se det", men hvem Månsson åsyftade, uppfattade vt icke, ehuru Månsson nämnde ett namn. Månsson var då "ej vidare full".

Tillfrågad förklarar nu Månsson, att han, som dagen ifråga var full, icke kan minnas, att han begärt få brännvin af vt eller att han fällt omvittnade yttrandet.

Härefter höre

3. Selma Josefsson: som berättar, att hon, från sitt och sin man vt Fredrik Josefssons hus, på morgonen ifrågavarande dag såg Rundgren och tillt Holmgren i häftigt samspråk utanför Karl Jonssons hus, samt att "gardisterna" ett par timmar derefter gingo in i Jonssons kök, derifrån, strax efter, hörde skri. På eftermiddagen, vid femtiden, såg vt först Andersson samt sedan Holmgren och Månsson gå ned till Östergren, som satt på sin trappa, och kunde då icke af deras gång synas, att de voro fulla, särskilt iakttog vt Andersson, som "gick alldeles nyktert". Koret derefter såg vt, att Lagerqvist stod på byvägen invid grinden liksom ktvekande men att han sedan gick igenom grinden ned på sjövägen emot sin bostad samt att Holmgren, efterföljd närmast af Andersson och sedan Månsson och Östergren; då fort kom gående emot honom, och att Lagerqvist och Holmgren, så snart de hunnit intill hvarandra, ryckte i hop hvarpå äfven öfrige tillt anföllo Lagerqvist. Denne föll omkull, och de tillt togo då upp föremål från marken, med hvilka de slog honom, men någon knif såg vt icke till. Lagerqvist reste sig slutligen och sprang under rop, med händerna för hufvudet, in i sin bostad, då Rundgren kom ut och nära efter honom Daun. Rundgren, som vid utgåendet från huset ryckt till men snart bortkastade en brödspade, gick skyndsamt uteder åkern och kom fram nedanför vedboden, hvaremot Daun måste hafva stannat på åkern, enär han strax blef undanskymd för vt af vedboden. Vt intygar, att de fyra tillt hoppade öfver stengärdesgården, liksom i afsigt att anfalla Rundgren, samt att de alla nästan samtidigt gingo emot honom, men, som vt är lätt uppskakadt, vågade vt icke betrakta öfverfallet utan vände sig bort, hvadan vt icke såg huru det tillgick vid misshandeln å Rundgren. När vt åter såg ut ned åt platsen, varseblef vt Daun och emot honom ryckte då alla fyra tillt. Daun värjde sig med ett par tofflor och kom slutligen bakom vedboden, så att vt icke såg, när han föll. När vt nästa gång sågde tillt, voro de borta vid en bäck i närheten sf vts hus och tvättade sig, hvarpå de satte sig att dricka brännvin. Omkring kl 9 på aftonen stodo Östergren och Månsson en stund utanför vts hus och var Östergren, ehuru han gick ganska stadigt, då mycket berusad. Sedan Månsson aflägsnat sig, lade Östergren sig ned på marken, der han kräktes, och hörde vt honom ligga der ute öfver midnattstid. På morgonen hittade vt utan för vts hus invid en stengärdesgård en hälften af en på längde tudelad messingsslida, omkring ett kvarter lång, med fastsittande läderrem. Vt har icke vidare upplysningar att lemna men förklarar på fråga, att Lagerqvist icke syntes ute under slagsmålet emellan de tillt samt Rundgren och Daun, äfvensom att några andra personer än de nämnda icke voro tillstädes i närheten, hvarföre vt icke vet, om någon mera än vts man, som var i sitt skjul invid makarnas hus, åsåg slagsmålen,

samt

4. Johanna Ek: att vt, som dagen ifråga uppehöll sig i sitt intill Rundgrens bostad belägna hus, omkring kl 5 på eftermiddagen hörde skri utanför huset, men att vt, som är nervsvagt, till en början icke vågade efterse anledningen till oljudet, då skriandet emellertid fortfor, gick vt upp på en vind och såg då, att Daun, ute på åkern framför Rundgrens bostad, var omgifven af tillt Östergren, Månsson och Holmgren, men tillt Andersson såg vt icke till. Daun slog omkring sig med ett par tofflor, men hans motståndre fingo slutligen omkull honom, hvarpå de misshandlade honom med slag och sparkar. Blod rann från Dauns hufvud men, att blef knifhuggen såg vt icke. Daun sprang slutligen in i huset. Vt såg icke öfverfallet å Rundgren. Den plats, der denne låg, undanskymdes för vt af vedboden, men om en stund, och sedan mycket folk samlats der, gick vt ned till liket; Månsson stod då invid grinden, och yttrade han, då vt gick förbi liket, "låt honom ligga der, han bara soffer". Vt anser icke, att Månsson eller någon annan af de tillt var öfverlastad, enär vt såg dem alla gå stadigt, dock ville vt, som icke kom i deras närhet, icke yttra sig med någon bestämdhet härom. Hustru Maria Niklsson var jemte vt uppe på vinden och åsåg misshandeln å Daun.

Berättelserna upprepas och vidhålls af vt, hvilka på begäran tillerkännas, att förskottsvis gäldas af allmänna medel, såväl traktement med en kr 50 öre om dagen för 2 i vittnesärendet använda dagar som äfven skjutspenningar för en häst från Heestrand till Rabbalshede och åter.

De tillt hafva icke något att yttra i anledning af vt-berättelserna, men tillt Östergren säger, att han vill erinra sig, ehuru dunkelt, att någon, hvem vet han ej, vid något tillfälle efter slagsmålen omtalade för honom, att Holmgren under slagsmålen haft ett s.k. drefjern i handen men tappat det, då Månsson skall hafva tagit upp det; i anledning hvaraf öfriga tillt nu på fråga förnekar, att de ega eller ens dagen ifråga innehaft något drefjern.

Vt Fredrik Josefsson företräda nu och intaget på sin aflagda ed, att han ett par dagar efter slagsmålen invid en stengärdesgård utanför sitt hus funnit ett s.k. huggbedt; att en person vid Heestrand vid namn Hans Stranne, berättat för vt, att han sett Holmgren den 11 September på Karl Jonssons trappa, hålla ett huggbedt i handen, samt att de tillt, efter misshandeln å Rundgren, uppehållit sig invid den stengärdesgård, i hvars närhet vt funnit huggbettet.

På fråga förklarar tillt Holmgren, att han ofta i sina fickor bär jernbitar och mejslar, men att ha icke vet, om han sålunda dagen ifråga innehaft omnämnda huggbettet, och förnekar Holmgren, att han under slagsmålen användt något tillhygge, hvorpå tillt Andersson yttrar, att Holmgren, på qvällen efter slagsmålen, omtalat för honom, att han vid misshandeln å Lagerqvist hade i handen ett jernskrot, med hvilket han ämnade slå denne, men att han då tappat jernbiten, hvilken Månsson då upptagit från marken och användt emot Lagerqvist.

Holmgren vitsordar hvad Andersson nu uppgifvit, men Månsson bestrider, att han vid misshandeln å Lagerqvist eller Rundgren hållit något i händerna.

Åkl anholder härefter om uppskof för vittnens inkallande, i anledning hvaraf tillt Andersson begär att till vittnesförhör måtte instämmas Karl Jonsson, Hans Jonsson, Otto Persson samt Karl Jonssons piga Augusta, alla i Heestrand, samt tillt Holmgren yttrar att från orten afvikne Daun och Lagerqvist böra efterspanas och inställas inför Rätten för att såsom vittnen höras.

Efter anteckning häraf afsäges detta

Beslut

Målet uppskjutes till tredje rättegångsdagen af instundande lagtima hösteting i häradet Fredagen den 16 nästa Oktober månad kl 3 e.m., till hvilken dag det åligger åkl inkalla imålet tillgänglige vittnen samt anskaffa och till Rätten medhafva vederbörligen affattade prestbetyg angående detillt, hvilka skola, i afbidan på nu utsatta ransakningen, förvaras å kronohäktet i Uddevalla, dit de nu återförpassas. Som ofvan

På Häradsrättens vägnar

Per Arnander

v278271.b5990

No 2 Litt A

Protokoll hållet vid polisundersökning på Heestrand i Svenneby socken den 12 September 1891.

På anmälan att slagsmål emellan stenhuggarne på Heestrand förliden gårdag egt rum, så att en blifvit dödad och tvenne illa sårade, inställde sig undertecknad Kronolänsman i orten åtföljd af e o Landskontoristen Carl Rhodin och Fjerdingsmannen Christer Andreasson för att på stället anställa undersökning.

På en potatisåker nära intill huset låg liket efter en mansperson hvilken uppgafs vara stenhuggaren August Rundgren i arbetskläder bestående af byxor, skjorta, bussarullväst och strumpor. Tvenne blodpölar, en vid sidan och en vid hufvudet, hvars hår var sammanklibbadt af blod och jord - Skjortan var uppdragen vid högra sidan hvarest fanns ett stort gapande sår, såsom efter en knif. I nacken fanns också ett temligen djupt sår, liknande ett knifhugg.

Om dödsorsaken berättar August Rundgrens efterlemnade hustru, Josefina Charlotta, att en del stenhuggare sistlidne gårdag voro mer och mindre berusade, samt började slåss - Rundgren var ock rusig, men kunde ledigt röra sig, Först såg hon fyra man öfverfalla stenhuggaren Nils Lagerqvist dervid han ropade på hennes man Rundgren, som skyndade till hjälp. Men då Rundgren kom dit hindrades han af Lars August Holmgren, som tilldelade honom två slag, så att han föll för andra slaget. Holmgren höll honom sedan i nacken, under det en karlsperson högg honom med en knif och två andra spände benen under honom, hvarefter han dog. Till och med sedan Rundgren dött fortforo ett par att sparka honom. Holmgren tog då den som skurit Rundgren i armen och slog honom från liket - Därefter sprungo dessa fyra karlar, som dödade Rundgren till stenhuggaren Daun och en af dem lyftade en knif öfver honom - Daun slog sig ifrån dem och sprang hem, men föll omkull och blödde - Härefter hördes Lars August Holmgren, smed på stenhiggeriet, hvilken berättar att han vid 11 tiden på förmiddagen förliden gårdag, bjöd Rundgren på ett par supar i sitt hem, hvarunder han mistade en flaska brännvin, hvadan han frågade Rundgren om han inte sett hvem, som tog flaskan, häraf uppkom träta dem emellan. Holmgren blef då instängd i sitt rum af Emanuel Andersson. Frampå eftermiddagen väcktes Holmgren af stenhuggarne Otto Persson och Em Andersson och gjorde dem sällskap till stenhuggare Östergren hvarefter Holmgren, Östergren, Emanuel Andersson och Persson öfverfölo Lagerqvist_ Holmgren gaf Lagerqvist

ett eller två slag med blotta handen men Östergren slog honom omkull och skar honom med knif.

Rundgren och Daun kommo Lagerqvist till hjälp, den förre med ett par trätofflor. De råkade då i handgemäng dervid Daun slogs omkull och skar af "den ende som hade knif" _ Derefter öfverföllu Rundgren, som erhöll flera knifhugg af Östergren, men Holmgren slog icke Rundgren _ Holmgren var rusig. Aron Andersson Östergren, säger att han på morgonen ifrågavarande dag dels druckit Toddy hos Handlanden Tolle Olsson och dels förtärt halfvor och bränvin tills han blef så drucken att han icke minnes något om slagsmålet. Det förekom honom såsom en dröm att knif begagnats, hvadan han då han vaknade kände efter om han haft knif, men fann ej någon.

Gustaf Månsson: vet endast att Daun slog honom på skallen med en trätoffla, men deltog icke i våldet mot Rundgren, utan var endast i slagsmål med Daun.

Emanuel Andersson vet icke heller något om mordet på Rundgren, ty han var i slagsmål med Lagerqvist, men såg att Holmgren och Östergren slogo Rundgren.

Nils Nilsson Lagerqvist, ligger till sängs efter de knifhugg han erhållit förliden dag, känner icke något om våldet på Rundgren, ty då var han i slagsmål med Em Andersson. Lagerqvist hade blifvit bjuden på gök af Anton Olsson. Vet ej hvem, som skar honom. Sedan han blifvit kullslagen af Em Andersson sprang han till bergen efter sin snusdosa och återvände till slagsmålet, medtagande sin slidknif och mötte då Holmgren, Östergren, Em Andersson och Gustaf Månsson _ Han fråntogs då knifven, slogs omkull och erhöll ett knifskärande i ryggen hvaraf han nu lider.

Gustaf Daun hade äfven blifvit bjuden på bränvin i går f.m. hvarefter han kom i slagsmål hvilket snart slutade. På e.m. samm dag utkallades han af rop från Rundgrens hustru och Lagerqvist och såg då huru de af Lagerqvist uppgifna fyra personer öfverföllu Rundgren, som föll till marken och blef liggande, utan att Daun kan säga hvem, som dödade Rundgren. Härefter öfverföllu dessa fyra personer Holmgren, Östergren, Em Andersson och Gustaf Månsson. Daun, som ej hade annat till försvar än ett par trätofflor, slogo honom omkull, gåfvo honom åtskilliga sparkar, två knifhugg i hufvudet och ett i venstra armen hvaraf han nu ligger _ Östergren hade en stor dragen knif i handen.

Stenhuggeriförmannen Johannes Hansson vet ingenting om slagsmålet enär han vid det tillfället var på annat håll.

Alfred Johansson säger att han såg Östergren, Holmgren, Em Andersson och Gustaf Månsson voro öfver Rundgren då han föll till marken.

Fredrik Josefsson såg detsamma och säger att hans hustru och svärmoder Johanna Ek åsett händelsen.

Vidare förekom ej att antecknas annat än att Holmgren, Östergren, Em Andersson och Gustaf Månsson häktades _ Som ofvan

O Johansson

v278271.b6000

No 2 Litt B

År 1891 den 19 Sept verkställdes af undertecknad på förordnande af domhufvanden i Norrvikens domsaga, rättemedicinsk undersökning å liket efter stenhuggaren August Rundgren från Heestrand i Svenneby socken. Förrättningen skedde vid Svenneby kyrka i närvaro af kronolänsman O Johansson, och fjerdingsmannen Aron Kristensson och Krsiten Andersson.

Berättelse

Af polisrapporten framgår att en del stenhuggare från Heestrand den 11te sistl Sept, voro mer eller mindre berusade samt började slåss. Rundgren var och rusig, men kunde dock röra sig. Först öfverföllu 4 man stenhuggaren Nils Lagerqvist hvarvid denna ropade på Rundgren som skyndade till hjälp, men då tilldelades han af smeden Lars Aog Holmgren tvenne hugg så att han föll för 2a slaget. Holmgren höll honom sedan i nacken, under det en annan högg honom med en knif, och två andra spände benen under honom hvarefter han efter obekant tid afled; till och med sedan Rundgren dött, fortforo de att sparka honom.

Vid kronolänsmannens ankomst låg Rundgren på en potatisåker i närheten af sin bostad, iklädd byxor, skjorta, blus, väst och strumpor. Tvenne blodpölar en vid sidan, en vid hufvudet, funnos bredvid honom. Skjortan var uppdragen å högra sidan hvar-est fanns ett stort gapande sår, i nacken fanns äfven ett temligen djupt sår liknande ett knifhugg.

Liket har efter dödsfallet förvarats dels i hemmet och dels de sista dagarne varit nedsatt i Svenneby kyrkogård, Medeltemperaturen 10 o Cel. Identiteten intygades af fjerdingsmännen.

Yttre besigtning

I

Liket ligger utsträckt på en dörr; det är af manligt kön, grof kroppsbyggnad, synes vara omkring 30 år; kroppslängden mäter 1,80 met; hullet temligen godt; håret svartgrått, hoptofvat af blod och jord; skägget af samma färg, förekommer mest under hakan; ögonen bortfrätta, tänderna friska; likstelhet delvis kvarstående i högra knäleden; hela främre delen af ansigtet stadt i starkt förruttnelsetillstånd; huden och musklerna derstädes bortfrätta, så att käkbenet ligger delvis blottade; otaliga likmaskar kräla såväl här som i de befintliga sår. På framsidan af bröstet finnes ett tydligt tatueringsmärke.

II
Ingen flytning ur kroppens naturliga öppningar; tungan starkt förruttnad; stolgången fri.

IV
Följande sår och skador å kroppen förefinnas:
1
På högra sidan af ryggen straxt under skaulderbladspetsen finnes ett 10 cm långt och 6 cm bredt gapande sår långsgående; det slutar straxt ofvan refbensranden samt har trängt igenom huden, musklerna och refbenen, så att lungan och mellangärdet ligga blottade deri; såret har jemna och skarpa kanter.
2
På venstra sidan om ryggen starxt ofvan höfthudskammen finnes ett mindre 3 cent långt och 1 cent bredt sår med ojämna hvassa kanter, hvilket blott har genomträngt huden.
3 o 4
Äfven högra skuldran 2ne mindre endast genom huden gående sår, det ena med skarpa ränder, det andra med ojemna.
5
Ofvan högra skulderbladets öfre rand finnes ett 3 cm djupt instucket äggformigt sår med skarpa ränder.
6
Något längre ned på maturerande ställe på venster sida ett dylikt något mindre sår af samma beskaffenhet som näst ofvan-beskrifna.
7
Midt i nacken något till höger om medellinien finnes ett 2 cm långt sår med skarpa ränder, ej gapande.
8,9
2 cm bakom venstra örat finnes straxt bredvid hvarande 2ne stora djupt gående sår löpande ofvanifrån utifrån, nedåt och inåt. Sårerna bilda 2ne parallella kanter med ovala öppningar något tillsmalnande inåt. Såränden är skarp och jemn.

Andra tecken till yttre våld kunna ej upptäckas.

v
Inre besigtning
efter hudens afdissikerande å nacken och ryggen visade sig de i föregående mom No 8 o 9 omtalade sårkanterna förlöpa i ofvan omtalade riktning; den öfre var 10 cm lång, genomträngande alla nackmusklerna och slutade på 2dra halskotans venstra sidoutsnitt; den nedre förlöpte mera åt höger af lika utsträckning och slutade något utanför 2dra halskotans högra sidoutsnitt. Den i föregående mom No 5 omtalade sårkanalen förlöpte nästan rakt framåt, var 6cm lång och slutade vid 2dra bröstkotans venstra sidoutsnitt. De kanalen omgifvande musklerna äro starkt blodinfiltrerade.

VI
Hufvudsvålens insida hvit utan blödningar; hufvud skålen af normal tjocklek fullkomligt blodtom, hårda hjernhinnan ej sammanvuxen dervid; hjernan företeer en kadaveröst förändrad grötformig massa, som ej kunde närmare undersökas; hjernhinnorna visade ytterst liten blodhalt.

VII
Halskotorna uppmejslades men ingenstädes kunde någon blödning i ryggmärgen eller dess hinnor upptäckas. Äfven öfre delen af ryggmärgen var kadaveröst uppmjukad, så att någon förändring deri svårigen kunde upptäckas; - ej heller kunde någon rodnad på ställen af ryggmärgen och dess hinnor motsvarande knifhuggen upptäckas.

VIII
Vid bröstorgens öppnande sammandrogs sig båda lungorna nästan fullständigt. Hjertsäcken tom. Hjertat af normal storlek, alldeles blodtomt, hvilket äfven är förhållandet med de till detsamma utmynnande kärlen; alla mynningar friska; hjertmuskulaturen kadaveröst uppmjukade.

IX
Högra lungsäcken innehöll 300 gr blodfärgad vätska, som dock troligen inträngt genom såröppningen vid likets öfverspolning. Efter lungans borttagande märktes: på bakre nedre väggen det under Mom IV No 1 omtalade såret, mätande 7 cm; 10de och halfva 11te refbenen voro genomskurna - såret var fyllt af en stor blodleffer. Högra lungan fri; I nedre lobens bakre rand var lungan genomskuren af ett 2 cm långt insnitt, motsvarande såret. Lungan höres för öfrigt öfverallt luftförande, seg till konsistensen, ytterligt blodfattig, så att nästan intet blodskum kan utpressas, - ingen förtätning finnes. Venstra lungsäcken fullkomligt tom, och här finnes inga inträngande sår; lungan oskadad på ytan; - Beskaffenhet samma som den högras.

X
Luftstrupens slemhinna svartblå; kadaveröst förändrad; ? hela. Matstrupen slemhinna grå utan förändringar.

XIU

Mjeltet af normal storlek; konsistensen slapp, af ringa blodhalt.

XII

Motsvarande det under Mom IV No 1 omtalade såret är äfven mellangärdet genomskuret i en utsträckning af 6 cm. Samma snitt har äfven genomträngt lefvern till ett djup af 5 cm, bukhålan var ändock fullkomligt tom; lefvern är för öfrigt af normal storlek, ytterst blodfattig, gulgrön till färgen; Vid insnittet finnes på knifbladet en fettbeläggning. Det omtalade såret har skarpa och jemna ränder.

XIII

Magsäcken utspänd, innehöll minst 1/3 dels liter grötlik, med ärter ?mängd, massa. Slemhinnan öfverallt skiffergrå. Tarmarne gråbleka på ytan, innehöllo i öfre delen en tunnflytande, i nedre delen ett mera fast grötliknande innehåll; slemhinnorna öfverallt gråbleka; samma var äfven förhållandet i tjocktarmen.

XIV

Njurarna af vanlig storlek, cadaveröst uppmjukade; kapseln aflossas med lätthet.

XV

Blåsan tom.

För öfrigt intet att anmärka.

Sålunda befunnet, sanningsenligt dikteradt, uppläst och justeradt, betygar, som ofvan

A Belfrage

Provincialläkare

Att alla kaviteter blifvit öppnade och protokollerade under tiden af obducenten dikteradt, betygas

O Johansson

Christian Andreasson

R Christensson

v278271.b6030

Utlåtande

Med anledning af de vid obduktionen funna företeelserna får jag afgifva det utlåtande, att orsaken till stenhuggaren Aug Rundgrens död varit förblödning, som orsakats af de många och delvis djupt inträngande sår, som tillfogats honom framför allt det i mom 4 under No 1 beskrifna sår, som utdelats med sådan våldsamhet att det ej blott genomträngt hud och muskler utan äfven 2ne refben, sårat en flik af ena lungan, genomskurit mellangärdet och trängt djupt in i lefvern.

De med Nr 5, 8 och 9 betecknade sårens beskaffenhet göra antagligt att de tilldelats med en slidknif, hvarest knifven sutit qvar i slidan, men knifspetsen varit blottad, då deremot det med no 1 betecknade var ett rent skärsår; hvilket härmed på heder och samvete intygas

Tanum den 21 Sept 1891

A Belfrage

Provincialläkare

Vidimeras

Å tjenstens vägnar

A Belfrage

Provincialläkare

1981 den 16 Oktober**No 73**

Jemlikt HRns beslut under Nr 2i domboken vid urtima ting den 24 sistlidne September företages förnyad ransakning med häktade stenhuggeriarbetarne Aron Andersson, Östergren, Gustaf Månsson och Emanuel Andersson samt likaledes häktade smeden Lars August Holmgren, alla från Heestrand i Svenneby socken, tilltalade för dråp å stenhuggeriarbetaren August Rundgren; och inställes härvid i åklagaren Kronolmn O Johanssons närvaro de tilltalade inför Rätten under bevakning af fängelsevaldigern P A Bergendahl, hvaremot målseganden, enkan Rundgren, icke låter sig afhöras.

Tillt Östergren införes först, och på Ordförandens fråga, om den tillt nu kan erinra sig, att han vid slagsmålet med Rundgren använde knif, vidhåller d.t. hvad han förut sagt, att han intet minnes, men tycker, att det liksom får för honom, att han begagnade knif. D.t. säger sig dock icke på den framställda frågan kunna afga ett bestämt jakande svar, och derigenom påtaga sig skulden för något, som han kanke aldrig gjort.

Under uppgift att den knif, som af någon af de tilltalade användts som tillhygge vid öfverfallet mot Rundgren blifvit funnen och tillvaratagen framlemnar åklagaren en vanlig slidknif med ungefär 4 tum långt blad, på hvilket dock udden befinnes vara afbruten, och upplyser Åkl, att knifven, som skall hafva tillhört Lagerqvist, aflemnats till åklagaren af vid förra ransakningstillfället afhörde vittnet Fredrik Josefsson, som sagt sig hafva hittat den i närheten af sin bostad. När knifven tillvatogs, var uddeb ej afbruten utan har detta skett sedermera.

Angående den halfva på längden tudelade messingsslida, som förut afhörda vt Selma Josefsson på morgonen efter brottet såg ligga invid en stengärdesgård utanför sitt hus, upplyser fjerdingssmannen Aron Christiansson, att densamma, trots eftersökande icke kunnat återfinnas, enär den antagligen blifvit bortförd af det ymnigt flödande regn.

Tilltalade Östergren yttrar på fråga, att han icke känner igen den förevisade knifven och tillägger nu, att han icke har klart för sig, huruvida han under eftermiddagen den 11 sistlidne September någon gång innehade Lagerqvists knif.

Tillt Andersson, Månsson och Holmgren varder härefter införda, hvarvid åkl ingifver fyra så lydanade pretsbetyg:

"Prestbetyg för etc Litt A

"Pretsbetyg för etc Litt B

"Att stenhuggaren etc Litt C

"Att för dråp etc Litt D

Tillt Månsson, som vid förra ransakningen uppgifvit, att han icke varit för brott tilltalad eller straffad, vitsordar dock nu riktheten af det angående honom företedda prestbeviset.

HRns protokoll för den 24 och 25 sistlidne September uppläses och lemnas utan annan anmärkning än att åklagaren upplyser, att det icke, såsom i Alfred Johanssons vittnesberättelse står antecknad, kan vara 100 famnar från vts arbetshytta till den plats, der slagsmålet med Lagerqvist utkämpades, utan endast omkring 100 alnar.

Åklagaren framlemnar ett af smeder för afhuggning af jern användt verktyg, kalladt huggbett, af ungefär ett kilograms vikt och till formen liknande en mindre yxa utan hammare, hvilket verktyg tillt Holmgren igenkänner såsom sitt och vill minnas, att han ifrågavarande dag bar i fickan men vid öfverfallet å Lagerqvist tappade, såsom vid förra ransakningen berättades.

Alla fyra tillt medgifver, att desamtliga deltog i misshandeln å Lagerqvist och Rundgren, men angående misshandeln å Daun bestrider tillt Andersson att han var med derom.

Åklagaren anmäler, att de af tillt Holmgren till vittnen åberopade Daun och Lagerqvist ej kunnat anträffas, samt påyrkar vts förhör med inkallade stenhuggeriarbetarne Carl Jonsson, Hans Jonsson, Carl Johansson och Otto Persson samt Augusta Olsdotter, Maria Nicklasson, Christina Johansson, Josefina Eriksson och Birgitta Åkerman, alla från Heestrand, och få vtna, då jäf icke kan utletas, aflägga ed, uppå hvilken de, efter erinran om dess vikt, höras en i sänder och berätta:

1. Carl Jonsson: att vt, som eger det hus hvarest tillt Andersson och Månsson bodde, vid 3 tiden påe.m. ifrågavarande dagsåg Lagerqvist gå in i vts kök och derifrån upp på loftet. Då vt strax derpå också begaf sig upp på loftet, gick Lagerqvist frivilligt och utan bråk ned samt begaf sig åtföljd af tillt Månsson på hemvägen. Kommen några steg från huset vändedock Lagerqvist tillbaka under yttrande: "jag ä inte rädd" samt kom i handgemäng med tilltalade Andersson, hvarvid Lagerqvist föll omkull och Andersson kom öfver honom. Vt hörde att något smällde, såsom om Andersson slagit Lagerqvist i hufvudet med något tillhygge samt att Andersson yttrade: "om jag ville kunde jag nu slå ihjel dig". Lagerqvist kom dock snart upp och aflägsnade sig gående mot sin bostad. Inom några minuter syntes han dock komma tillbaka åtföljd af Daunoch Rundgren. Alla tre rusade in i vtskök med stora vedträn, som de tagit derstädes angrep de Andersson, hvilken försvarade sig, så godt han kunde, med en butelj. På uppmaning af vt aflägsnade sig snart Lagerqvist, daun och Rundgren. Om hvad som sedermera inträffade känner vt intet-

2. Hans Jonasson: att vt, som är sjöman och bor hos föregående vt Carl Jonsson ifrågavarande dag träffade tillt Andersson, då denne på f.m. kom ifrån sjön, och omtalade vt då, att stenhuggarne höllo på att supa, hvartill Andersson svarade, att han just för att komma ifrån dem varit ute på sjön. Vid 1 tiden på dagen begaf sig äfven vt till sjös och kom ej tillbaka förrän på qvällen,

hvadan vt icke har någon kännedom, om hvad som under eftermiddagens lopp tilldrog sig på Heestrand. Dagen derefter såg vt ett huggbett på på vägen i närheten af förut afhörda vt Josefssons bostad, men vt kan icke säga om det var samma huggbett som det nu förevisade, eller om det användts såsom tillhygge under slagsmålet dagen förut.

Tillt Andersson säger, att han mening aldrig varit att få Hans Josefsson inkallad såsom vittne utan en annan person med namnet Hans, som är stenhuggare och bor i samma hus som nu instämde vt Otto Persson.

3. Carl Johansson: att vt, som är stenhuggare och bor på Rådalen nära Heestrand, ifrågavarande dag var inne hos Carl Jonsson då Lagerqvist på e.m. kom in i köket och gick upp på loftet, derifrån tillt Andersson försökte få honom ned under yttrande: "gå din väg för jag skall göra mig i ordning till fiske". Då Lagerqvist vägrade efterkomma tillsägelsen, sade Andersson, att han hade bröd på loftet, och att derville vara i fred, hvartill Lagerqvist svarade, att han icke hade tänkt stjäla något bröd, ett svar som han upprepade flera gånger på Anderssons förnyade uppmaningar att gå. Strax derpå kom husets egare, Carl Jonsson, upp på loftet, då Lagerqvist aflägsnade sig. Vt gick nu in i ett annat rum och såg intet förrän vt lockad till fönstret af oväsen utanför, tilltalade vt och såg tillt Andersson och Lagerqvist i slagsmål. Lagerqvist låg omkull på marken och öfver honom Andersson, som slog honom i hufvudet med något tillhygge. Lagerqvist kom snart upp och skyndade bort men kom inom några minuter tillbaka i sällskap med Daun och Rundgren. Alla 3 rusade in i köket och öfverföll der Andersson, som försvarade sig med en butelj; vt drog sig nu undan in i ett inre rum, men då vt åter kom ut hade Lagerqvist, Daun och Rundgren aflägsnat sig. Tillt Andersson och Holmgren jemte andra personer, som samlats vid Carl Jonssons hus, talade om hvad som hade förefallit, och vt hörde Holmgren yttra, att det var skada, att han ej hade fått vara med, hvartill Andersson svarade: "hade Holmgren varit med hade han nog gjort huset rent". Härefter frågade Holmgren Andersson, om denne ville följa med ner till Rundgrens bostad, hvartill Andersson svarade, att han justndå tänkt sig ut att fiska och ville för öfrigt ej gå med, ty Carl Jonsson hade för afsigt resa efter länsman, och de kunde råka illa ut. Likaledes hörde vt det yttrande fällas, att gardisterna nog vore beväpnade, så att de ej voro goda att rå på. Emellertid såg vtom en 10 minuter Andersson nere vid Östergrens trappa. I det samma syntes Lagerqvist komma utför berget gående mot sin bostad, hvarvid af någon yttrades, att han visat hade ett spett ellernågot dylikt i handen, ty efter hvad som sades, men som vt icke såg, glittrade detsom Lagerqvist bar, mot solen. När Lagerqvist sammanstötte med de tillt märkte icke vt men såg kortderpå Lagerqvist springa skrikande mot sin bostad, hvarvid Rundgren i detsamma kom ut bärande något i handen, som vt först trodde vara en bössa. Vt stod dånära förut afhörda vt Josefsson hus och såg derifrån att Rundgren blefanfallen af 3 å 4 personer, men kunde vt icke urskilja hvilka de voro, emedan de vände ryggen mot honom. Knappt 1/2 minut efter slagsmålets början var Rundgren fallen, och vt såg, att han sträckte upp armarne i luften men kunde icke se kroppen, emedan denne skymdes bort af gärdesgården. Rundgrens hustru spranf fram och tillbaka ropande, att hennes man vore död. Vt såg icke Daun förrän denne, efter Rundgrens fall, var i slagsmål med ofvannämnda 3 å 4 personer, af hvilka vt igenkände Holmgren, som hade fattat Daun för bröstet. Före slagsmålet med Daun men efter Rundgrens fall såg vt, att Andersson och Lagerqvist voro i handgemäng med hvarandra. Sedan Daun hade dragit sig tillbaka in i sin bostad, såg vt, att Holmgren och Östergren, hvilken vt nu också igenkänd, gingo till den plats der Rundgren fallit, samt att Östergrensparkade på något, men vt kunde icke se hvarpå, ty gärdesgården skymde utsigten. Vt intygar, att utom de slagne icke flere än 3 å 4 personer voro på platsen och af dessa igenkände vt efter hvar annan Andersson, Holmgren och Östergren på sätt förut omvitnats. Kort efter slagsmålen såg Östergren, Holmgren och Månsson gå upp till en källa, Månsson kommande från sin bostad med en "hvit flaska" i handen. Hvad de tilltalade derefter företogo sig vet ickevt. Angående föresvisade knifven och huggbettet känner vittnet intet vidare än att vt sett huggbettet ligga på marken utanför förut afhörda vt Josefssons hus.

4. Otto Persson: att vt, som är stenhuggare och bor hos i dag afhörde vt Carl Jonsson, på f.m. ifrågavarande dag hemtat brännvin hos en person vid namn Bergqvist, samt att supning derpå börjats först hos Bergqvist och sedermera fortsatts hemma hos vt. Då emellertid oenighet uppstod mellan "gardisterna" och de tillt dervid dock Östergren, icke var med, gick vt upp på loftet och gömde sig, emedan vt ej ville komma i något bråk. Sedan gardisterna derefter aflägsnat sig, gick vt in i sitt rum och lade sig på en soffa. Härifrån var det som vt på eftermiddagen genom fönstret fick se Rundgren komma utr från sin bostad med, som vt tyckte, en brödspade i handen. Rundgren gick framåt men undanskymdes snart af en vedbod, hvadan vt ej såg när han sammandrabbade med de tillt. En stund härefter begaf sig vt ut och fick se de tillt sitta vid en källa tätt invid vägen och supa. Vt, som då gick fram till dem, hörde Månsson säga till Holmgren: "då du tappade jernet, tog jag upp det" samt Östergren på ett yttrande, att Rundgren vore död, genmäla: "han dör väl icke så snart, men tål han det är han god". På morgonen ifrågavarande dan var Östergren mycket full, men om han på e.m.m var mera drucken än någon af de andra, kan vt ej bedöma, ty vt var vid tillfället djupt berusadt.

5. Augusta Olsdotter: att vt, är piga hos Carl Jonsson, och känner om uppträdet dertädes inte annat än som förut omvitnats medändring, att då Andersson utanför Carl Jonssons hus hade fått Lagerqvist under sig, slog han honom i hufvudet två gånger med handen och två gånger med en sten men vackert. Vt, som sedermera drack kaffe, såg ej slagsmålen med Lagerqvist, Rundgren och Daun, men då vt efter en stund kom ut, såg vt öfver gärdesgården Rundgren ligga på marken slående i luften med händerna samt hustru Rundgren springa fram och tillbaka under rop, att hennes man vore död. Vid detta tillfälle märkte ej vt de tillt, hvilka vt först ungefär 1/2 timme derefter såg sitta vid källan tätt invid vägen. Vt var dock ej så nära, att vt kunde hör, hvarom de samtalade.

6. Maria Nicklasson: att då vt, som bor hos förut afhörda vt Alfred Johansson, dagen ifråga på e.m. gick från sitt hem i ett ärende till vt enkan Johanna Ek, såg vt tillt Östergren vid trappan till hans bostad visserligen betydligt besrudad men dock icke

så öfverlastad att han icke kunde stå. Under vistandet hos Jihanna Ek fick vt plötsligt höra häftigt skrik och oväsen, hvaraf såväl vt som Johanna Ek blefvo högst förskräckta. De skyndade att komma för ytterdörren och gingo upp på loftet hvarifrån de sågo ett slagsmål, som troligen var med Daun ty sedermera förekom icke någont slagsmål vid Heestrand den dagen. Efter slagsmålet gick en af de kämpande in i Rundgrens bostad och de andra gingo upp mot byvägen, som de följde till berget, der de satte sig. Vt såg att Andersson icke varmed bland dessa. Sedermera när vtkom hem, hörde vt omtalas, att en man låg död, hvilket vt då sade sig betvifla men i detsamma kom Lagerqvist gående från sin bostad bort till Rundgrens lik ryckte från detta som vt tyckte, en trasa, doppade denna i i en spann vatten, som hustrun Bergqvist anskaffade, och blötte derefter med trasan på den fallne. Då Lagerqvist sedermera fortsatte vägen fram förvi vts bostad, i afsigt att gå till förmannen Johannes Hansson, öppnade vt fönstret och frågade honom "är han död", hvartill Lagerqvist svarade "det kan ingen veta jag är kanske lika nära döden jag". Lagerqvist hade i ryggen ett stort hål på kläderna, som tydligen var gjordt med knif och blod sipprade fram genom kläderna. En stund derefter, då förmannen och jemte honom mycket folk hade kommit till platsen för slagsmålet, sutto de tilltalade innanpå gärdsgården på åkern, der liket låg. Vt såg då, att tillt Östergren hade i högra byxfickan en knif instucken med skaftet nedåt, så att bladet stack fram ungefär tre tum. Vt tyckte, att den knifven var större än den nu förevisade samt endast något litet större i spetsen. Udden var icke afbruten. Slagsmålen med Lagerqvist, Rundgren och Daun pågingo ungefär 1/4 timma, räknat icke längre.

7. Christina Johansson: att vt, som är syster till Alfred Johansson och bor hos honom, först sistlidne Juli kom till Heestrandoch derför ännu ickekänner till folket der på platsen. På e.m. ifrågavarande dag såg vt från fönstret, huruledes framför det hus derÖstergren bodde en person med trätöflor som tillhygge sökte anfalla några andra, hvilka vt ej kunde igenkänna. Vt såg äfven, att Rundgren låg fallen på åkern, och att han lyfte ena armen, hvarvid vt tyckte han sade: "jag dör". I detsamma kom en person iklädt mörka byxor, blå öfverskjorta och trätöflor gående fram till Rundgren och tilldelade honom en spark.

Tillt Holmgren erkänner nu att han varit så klädd, samt att han nog vill minnas, att han sparkade Rundgren, men vet detta dock icke bestämdt, och yttrar, attbåde Östergren och Månsson sparkade Rundgren.

Vt, som är klen och svagt säger sig hafva svårt att åse något hemskt samt, afhöll sig från att se på slagsmålen och vet alltså icke, huru vid desamma tillgick vidare än vt nu berättat.

8. Josefina Eriksson: att vt, som är hustru till en stenhuggare Eriksson och bor i samma hussom Östergren bodde, ifrågavarande dag på e.m. såg först Andersson och kort derefter Månsson komma ner till Östergren som satt på trappan utanför sin bostad. Andersson berättade, att "gardisterna" hade varit nere hos Carl Jonsson och slagits hvarvid Östergren blef så arg, att han skar tänderna. När Östergrens hustru som jemte vt var tillstädes, märkte sin mans raseri, bad hon honom ifrigt att ej bry sig om bråket, så ? han ej ? någon del deri. Sedan Holmgren också kommit tillstädes och fällt yttrandet, "kunna vi inte klå de djefla gardisterna", gingo alla de tillt mot Lagerqvist, som i detsamma kom uppifrån berget. Lagerqvist blef omkullslagen och misshandlad men lyckades snart komma upp och slita sig lös, hvarefter han under jammerskrik skyndade mot sin bostad och tillropade Rundgren att komma till hjälp. Vt såg, att blod rann från Lagerqvists ansigte, och att han hade blifvit skuren i ryggen, af hvilket allt vt blef så förskräckt, att vt ickevågade se på slagsmålenmed Rundgrenoch Daun, hvilka båda hade begifvit sig ut mot de tillt, Rundgren med en brödspade i handen. Hvad som för öfrigt bidrog sig dertill, att vt ej märkte huru vid slagsmålet med Rundgren tillgick, var det öfverlastade tillstånd hvori hennes man befann sig. Vt var nemligen undertiden upptaget med att stödja sin man samt afhålla honom från att taga del i slagsmålen. Vt intygat, att ingen annan än de 4 tillt deltog i slagsmålen med Rundgren och hans kamrater, Lagerqvist och Daun. Efter handgemängen följdes de tillt åt och sattesig på berget invid vägen. Senare på e.m., sedan länsman anländt till platsen, såg vt Östergren och märkte då, att han blödde från pannan, och att hans händer voro blodiga.'

9. Birgitta Åkerman: att vt, som har sin bostad hos förut afhörde vt Alfred Johansson, såg, huru ifrågavarande dag, efter Rundgrens fall slagsmål uppstod mellan några personer, som använde trätöflor såsom tillhygge, men hvilka dessapersoner voro, vet icke vt, som i öfrigt icke kan lemna några upplysningar, emedan vt under hela tiden var tråget upptagen med skötandet af ett litet barn. Då Lagerqvist gick förbi vts bostad på väg till förmannen, hörde vt hans yttrande till vt Maria Nicklasson, att han, Lagerqvist, kanske voro lika nära döden som Rundgren. Hvad de tillt förehade efter slagsmålen känner icke vt.

Berättelserna upprepas och vidhållas af vt, hvilka på begäran tillerkännas, förskottsvis af allmänna medel, traktamente med en kr 50 öre om dagen för 2 i vtsärendet använda dagar samt reseersättning enligt lagen den 4 Juni 1886.

De tillt säga sig icke hafva något vidare att yttra i anledning af vittnesberättelserna.

Åklagaren anhåller om uppskof för vittnens inkallande, med anledning hvaraf tillt Holmgren förnyar sin anhållan, att åtgärder måtte vidtagas för att få som vittnen afhörde från orten afvikne Daun och Lagerqvist, i hvilken anhållan de öfrige tillt instämma. Efter anteckning häraf afsäges detta

Beslut

Ranakningen utställes till vidare handläggning Lördagen den 7de nästinstundande November kl 10 f.m., då åklagaren åligger förete den bevisning hvaraf han vill i målet sig begagna; och skola de tillt i afbidan på nu utsatta ransakning till kronohäktet i Uddevalla återförpassas-

v278271.b5490

Litt A

Prestbetyg för Stenhuggararbetaren Gustaf Månsson Sillhöfda församling

Lefnadsomständigheter före ankomsten till fängelset

Födelseår, månad och dag samt ställe uppgifvet till by, socken, stad, härad och län:

1856 den 23 Januari i Jufvansmåla af Sillhöfda socken, Medelsta härad och Blekinge län

Föräldrarnas namn, stånd och villkor samt om de lefva och hvarest eller när och hvarest de aflidit:

föräldrar: dåvarande Bonden Måns Gustafsson och hans hustru Ingelög Karlsdotter båda lefva och bo som torparfolk i Holmsjö af Sillhöfda församling

Fadren har sedan 1886 varit mindre vetande.

Uppfostran, förra yrke eller näringsfång, samt tiden och stället för första och sista Nattvardsgången:

Uppfostrats i föräldrahemmet; åtnjöt undervisning i församlingens skola; konfirmaerades i Eringsboda församling vid 18 års ålder 1874 i hvilken sistnämnda församling han begick natvarden första gången nämnda år 1874. Åtnjöt Nattvarden sista gången 1878 i Sillhöfda. Har tjenat som dräng här i församlingen, sedermera som arbetskarl å andra orter förtjenat sitt uppehälle.

Ogift eller gift samt om hustru eller nära anförvanter lefva, uppgift å deras namn och födelseort:

Ogift; Anförvanter som lefva och på honom närmast äro: bröderna Tore August, bonde i Jufvansmåla, Sven Viktor, Olof och Augustin, samt systrarna Emma Charlotta och Hilda - alla boende och kyrkskrifna i Sillhöfda.

Den församling i hvars mantalslängd personen senast varit uppförd:

Sillhöfda der han dock varit skriven å "särskilda förteckningen" redan 1888.

Om, när och af hvad anledning tillföre häktad för brott tilltalad, frikänd, bestraffad eller benådad

Den 7 Okt 1878 dömd för första resan stöld till 4 månaders straffarbete och 2 års förlust af medborgerligt förtroende.

Innanläsning och kristendoms-kunskap m m:

Eger antaglig innanläsnings och kristendoms-kunskap.

Sillhöfda pastorsexpedition den 21 September 1891

Vilhelm Lundskog

v278271.b5500

Litt B

Prestbetyg för häktade Emanuel Andersson

Lefnadsomständigheter före ankomsten till fängelset

Födelseår, månad och dag samt ställe uppgifvet till by, socken, stad, härad och län:

Emanuel Andersson är född den 25 Mars 1858 i Toraps församl af Elfsborgs län. Hitflyttade från Id i Norge 1885.

Föräldrarnas namn, stånd och villkor samt om de lefva och hvarest eller när och hvarest de aflidit:

Okänt

Uppfostran, förra yrke eller näringsfång, samt tiden och stället för första och sista Nattvardsgången:

Varit stenhuggare här vid Kraken(?). Eger godkänd kristendoms-kunskap och tillträde till H H Nattvard

Ogift eller gift samt om hustru eller nära anförvanter lefva, uppgift å deras namn och födelseort:

Enkling den 25/2 1885 efter Maja Stina Andersdotter

Den församling i hvars mantalslängd personen senast varit uppförd:

Sednast här.

Om, när och af hvad anledning tillföre häktad för brott tilltalad, frikänd, bestraffad eller benådad

Åtnjuter medborgerligt förtroende.

Skee i Bohuslän den 5 Okt 1891

C A Ekstedt

p.l.

v278271.b5500

Litt C

Att stenhuggaren Aron Andersson Östergren från Röo af nedanskrifne församling är född den 31 Augusti 1855 (femtiofem) i Thorsö församling af Skaraborgs län och döpt eger försvarlig kristendoms-kunskap har inom Svenska kyrkan begått H.H. Nattvard och är dertill fortfarande oförhindrad samt åtnjuter medborgerligt förtroende; varder härmed på begäran intygadt för undergående af ransakning Tanum af Bohus län i Pastorsexpeditionen den 19 September 1891 (nittioett)

B J Bengtsson

v.p.l.

Litt D

Att för dråp häktade smedarbetaren Lars August Holmgren från Bäcke-
vik af nedanskrifna församling är född den 13 Augusti 1864 (sextiofyra) i Öja församling af Kronobergs län och döpt, äger klen kristendoms-kunskap har inom Svenska kyrkan begått H.H. Nattvard och är dertill fortfarande oförhindrad samt åtnjuter medborgerligt förtroende varder härmed på begäran intygadt då han nu skall i ofvanbemänte hänseende undergå ransakning

Kungshamn's Prgd af Göteborgs och Bohus län i Pastorsexpeditionen den 25 Sept 1891 (nittioett)

A ?

v.p.l.

v278271.b6260

Dombok hållen vid urtimating i Qville härad åtingsstället i Rabbalshede den 7 November 1891.

Närvarande: Ordförande, undertecknad
 e o Notarie och t f Domare
 i orten samt Nämndemännen:
 Häradsdomaren L Sörqvist i Dromålseröd
 Benjamin Larsson i Flyg
 Jihan Nestor Kristiansson i Branneby
 Ossian Andersson i Skogby
 Hans Jakobsson i Skärkild
 Johan Olsson i Boråseröd
 samt Karl Andersson i Skärholmen.

Urtima tinget utlyses och rättegångsfrid påbjudes.

No 1

Jemlikt HRns beslut den 16 sistl Oktober vid nu pågående lagtima hösteting i häradet företGES denna dag till vidare handläggning ransakningsmålet angående kronolänsmannen O Johanssons åtal emot häktade Aron Andersson Östergren, Gustaf Månssö, Emanuel Andersson och Lars August Holmgren från Heestrand för dråp å stenhuggeriarbetaren Rundgren; och är dervid åklagaren tillstades, men målseganden Enkan Rundgren låter sig icke vidare afhöras än att fjerdinsmannen Aron Christiansson i Nyborg från henne inlemnar denna skrift:

"Till etc Får härmed anhålla etc Litt A

Härvid är fogat ett bref ifrån Josefina Charlotta Rundgren till Christensson, deri denne anmodar att till HRn inlemna ofvan intagnea skrift.

Ransakningen begynner medförhör med tilltalade Andersson, hvilken, på fråga hvarför han, efter slagsmålet i Jonssons kök med Rundgren och dennes kamrater dagen ifråga, begaf sig ned till Rundgrens bostad, yttrar, att han förleddes gå dit, enär han såg en berusad senhuggare, vid namn Eriksson, stryka full omkring på platsen derstädes under fåfänga försök att hålla sig upprätt; som detta såg roligt ut, gick Andersson ned till Östergren, hvilken från sin trappa skrattande åsåg Erikssons beteende. Andersson var blodig i ansigtet, och då Östergren frågade honom om anledningen hertill, berättade Andersson, att "gardisterna" slagit honom i Carl Jonssons kök samt uttryckte förmodan, att "gardisterna" nog ville ställa till ytterligare slagsmål, men hertill svarade Östergren endast "jaså vill de slås". Östergren var visserligen berusad, mensyntes kunna klart uppfatta, hvad som yttrades till honom. Om en stund kommo tilltalade Holmgren och Månsson ned till Östergren, och yttrade då Holmgren på tal om "gardisterna" "kan vi icke slå de grisarna", men hertill svarade hvarken Östergren eller Månsson något. Holmgren, som fått höra, att Lagerqvist sökt komma in till honom på hans rum, medan han der låg och sof, inbillade sig troligen, att Lagerqvist velat träffa honom i syfte att misshandla, men öfverfallet mot Lagerqvist, som nu omedelbart egde rum, skedde utan uppman-

ing från någon af de tilltalade och föregicks ej heller af någon ordvexling med Lagerqvist. Östergren, som rörde sig med stadiga steg, rusade först mot Lagerqvist för att "tippa honom", men då Östergren icke kunde slå omkull honom, fattade Holmgren Lagerqvist för bröstet, hvarpå denna fälldes till marken. Strax derefter såg Andersson, huru Östergren med en i sin slida sittande knif högg Lagerqvist, och stod Andersson dervid lutad öfver Lagerqvist som han slog med knytnäfvorna i hufvudet. Närmast Andersson stod Månsson, och näst honom befunno sig Östergren och Holmgren, alla i en rad längs efter Lagerqvists kropp. Lagerqvist, som uppgaf höga rop, sökte resa sig, men Holmgren fattade då i hans jacka under yttrande "vänta du skall väl ha mer". Lagerqvist, som vid detta ryck snubblade och kom ned på händer och fötter, reste sig strax, och stod Östergren då emot Lagerqvist med knifven framför dennes bröst liksom i afsigt att utdela ett hugg, men på Anderssons tillrop, att skulle gå, hejdade Östergren sig. Efter slagsmålet med Lagerqvist såg Andersson, att Månsson i knuten hand med eggen ned höll ett verktyg liknande ett s.k. drefjern, och säger Andersson, att han efter misshandeln å Rundgren hörde Holmgren yttra, att han under slagsmålet med Lagerqvist fick tag i ett "jern", med hvilket han ämnade slå denna, men som han då tappade, och Månssontill genmäla, att han från marken tog upp "jernet", just som Holmgren tappade det. Öfverfallet mot Lagerqvist hade skett på ett ställe mellan Rundgrens vedbod och grinden vid byvägen, och medan de tilltalade stodo i närheten af denna grind, kom Rundgren ut på sin trappa och tillropade dem "hvad står på", och gingo de tilltalade då genast öfver stengärdesgården för att möta Rundgren. Tillfrågad, i hvad afsigt de tilltalade gingo öfver gärdesgården Rundgren till mötes, yttrar Andersson, att de ville höra hvad Rundgren kunde vilja dem och att de icke voro rädda för honom. Andersson hade icke någon afsigt att misshandla Rundgren och bedyrar, att han, oaktat han nyss förut sett, huru Lagerqvist blifvit misshandlad med knifhugg, icke det minsta förutsåg, att sammanträffandet mellan Rundgren och de tilltalade skulle blifva så olycksdigert för denne, det sedan blef. Hade Andersson anat en sådan utgång, skulle han icke hafva följt sina kamrater mot Rundgren. När Rundgren kom fram till de tilltalade, fälldes han yttrandet, att han skulleslås, så länge det fanns anda och lif i honom och grep tag i Andersson, men Holmgren fattade honom då i nacken, hvarpå Rundgren, sedan han af Österberg fått några hugg i hufvudet med messingsglidan, släppte sitt tag, och blef Andersson då stående till höger om Rundgren, hvilken omgafs på venstra sidan af Månsson, framifrån af Östergren och bakifrån af Holmgren. Holmgren, som fortfarande höll Rundgren i nacken, slog honom med andra handen, medan Östergren högg med glidan, men när Rundgren fick hugget i sidan, märkte Andersson icke. När Månsson gick öfver gärdesgården, höll han ofvanomnämnda verktyget i handen, men Andersson såg honom icke använda det mot Rundgren. Några sekunder efter angreppet föll Rundgren framstupa till marken med kroppen framför Holmgrens fötter, och gaf Östergren, i detsamma Rundgren föll, honom ett hugg i nacken. Vid Rundgrens fall släppte Holmgren sitt tag, men slog några slag mot Rundgrenshufvud och skuldror. Andersson, som nu stod framför Rundgren vid dennes hufvud, yttrade till Östergren i anledning af hugget i nacken "slå honom icke så hårdt, han kan dö", hvartill Östergren yttrade "du dör inte så snart, din djefvel". Strax derpå vred Rundgren sig på rygg, ropade "jag dör, jag dör", slog med armarna i luften och sparkade häftigt mot marken. Andersson påstår, att han, sedan Rundgren fick hugget i nacken upphörde misshandla honom, men medgifver att han förut tilldelade honom några slag med knytnäfvorna, men hvar dessa träffade, vet han ej. Tillfrågad om han icke, såsom vt Alfred Johansson berättat, snärjde undan benen för Rundgren samt äfven genom sparkning misshandlade denna, säger Andersson sig icke vilja förneka hvad vt sålunda uppgifvit, enär vt säkerligen bättre vet på hvad sätt den tillt deltog i misshandeln än han sjelf. Under slagsmålet med Rundgren sprang Daun fram och slog till Östergren med en toffel i hufvudet, hvarpå Månsson kom i handgemäng med Daun, och började detta handgemäng, enligt hvad Andersson vill minnas, redan innan Rundgren blef huggen i nacken. Sedan först Holmgren och sedan Östergren sprungit Månsson till hjälp, stod Andersson ensam kvar i närheten af Rundgren men på ett par alnars afstånd från Rundgren närmare byvägen, och då kom Lagerqvist, som sprungit om hörnet vid vedboden och öfvergått gärdesgården fram till Andersson under tillrop: "skär du med knif"; då Andersson härtill nekade, yttrade Lagerqvist "det är skuld alltsammans", hvarpå de kommo i ett kort handgemäng, derunder de endast vexlade ett slag hvar. Under tiden slogos Anderssons kamrater och Daun midt framför vedboden. Sedan Lagerqvist sprungit undan, gick Andersson öfver stengärdesgården och såg från den på andra sidan om gärdesgården befintliga byvägen, huru Holmgren och Östergren gingo fram och sparkade till Rundgren, som då ännu var vid lif. Medan Andersson stod kvar på byvägen, kom vt Albert Johansson springande förbi honom. Under det tillt gående framåt på byvägen strax derefter yttrade någon af dem, att det skulle vara godt "att ha en sup", hvartill Andersson svarade att "det kan jag bestå, ty nu ha vi krigat godt", och gick Månsson derpå och hemtade en flaska brännvin från Anderssons rum. De tilltalade slogo sig ned på en backe på andra sidan om vägen snedt emot vts Josefssons hus; under samspråk derstädes yttrade Holmgrfen eller Östergren förmodan att Rundgren kunde vara död, hvarvid, sedan Andersson sagt, att detta icke vore omöjligt, Östergren genmälde "han dör nog inte så lätt, men tål han det, är han god". Månsson återvände efter en kort stund med brännvin, och strax efter honom kommo äfven tillstädes en stenhuggare vid namn Hans och Otto Persson, hvilka omtalade, att de åsett slagsmålet, och yttrade Hans deriv "jag var också nere och ref och slogs med så godt jag kunde", hvarvid Östergren genmälde "ja, jag tyckte att jag såg dej". Östergren talade icke "oregelmässigt", men syntes hafva i full öfvertygelse, att han verkligen sett Hans deltaga i slagsmålen, fällt nämnda yttrande. Från vägen gingo de tilltalade ned till Östergrens bostad och togo der en sup, men Andersson gaf vid förbigåendet ej akt på Rundgren. Hos Östergren föll efter en stund talet på, att Rundgren kunde vara död, hvarföre Östergren och Månsson gingo ut för att se, huru dermed kunde förhålla sig, men inkommen yttrade Östergren på fråga af Andersson, om Rundgren vore död, "nej, det är han inte". Huru länge de stannade inne hos Östergren, minns Andersson icke tydligt, men när förmannen vid stenhuggeriet kom ned till platsen för slagsmålet, voro alla de tilltalade församlade omkring Rundgren, som då låg död. Andersson tror, att Rundgren dött omkring en quart efter misshandeln, och att förflutit ungefär en timma efter slagsmålen, innan förmannen inställde sig. De tilltalade skiljdes åt vid liket, och Andersson, som icke var tillstädes, när de öfrige tilltalade tvättade sig i källan nära Jonssons hus, gick efter ett besök hos förmannen hem och lade sig. Andersson uppgifver, att Östergren efter slagsmålet var blodig på högrahanden upp till handlofven äfvensom blodig i pannan. Holmgren hade blod på näsan, men Andersson iaktog icke, om hans händer voro blodiga eller om Månsson var blodig. Andersson såg icke, att Månsson efter slagsmålen in-

nehade det af Andersson omnämnda verktyg och ej heller att Östergren hade någon knif.

Åklagaren uppgifveer, att den knifslida, Lagerqvist egt, skall hafva varit söndrig i spetsen och der ombunden med ett snöre, men Andersson säger, att han icke har någon kännedom härom, enär han icke gaf närmare akt på slidan. Näe Rundgren tilldelades hugget i nacken, satt knifven i slidan, men om denna då var söndrig eller "uppskaftad", vet Andersson icke. Under slagsmålen var Andersson iklädd blå blus och grå byxor.

Härefter inställes tilltalade Månsson, som vid förhör påstår, att han på förmiddagen den 11 sistl September var så berusad, att han icke kan erinra sig, om han då sammanträffade med vt Josefsson eller om han till detta vt fått den af vt omtalade hotelsen, "han skall dö om än aldrig så många se det". Månsson uppgifver först, att han på eftermiddagen samma dag endast händelsevis kom att gå ned till Rundgrens bostad, men erinrar sig sedan, att han, när han stannade vid Östergrens trappa, var på väg till ett par nedanför Rundgrens hus boende skeppare, hvilka Månsson ville anmoda att åt honom från Strömstad hemta jagtkrut, som han ämnade använda vid jagt på fiskmåsar. När Månsson kom ned till Östergren, stodo Andersson och Östergren i begrepp att gå till förmannen vid stenhuggeriet för att anmäla slagsmålet i Jonssons kök, och Månsson beslöt då att följa med men Andersson försäkrar nu på fråga, att denna Månssons uppgift icke är sanningsenlig. Månsson uppgifver, att han icke före Lagerqvist öfverfallande hörde någon af de tilltalade hota denne. När Lagerqvist sågskomma på vägen, ytrade Holmgren "der kommer Lagerqvist", hvarpå de alla utom Månsson anföllo Lagerqvist från hvilken Östergren ryckte slidknifven. Sedan Lagerqvist blifvit omkullslagen, slog Holmgren, som stod lutad öfver Lagerqvist, denne i hufvudet med ett huggbett, men då Holmgren strax derpå tappade huggbettet, tog Månsson, som stod närmast Holmgren, upp detta från marken. Månsson misshandlade emellertid icke Lagerqvist hvarken med händerna eller med huggbettet, men möjligt är, att han sparkade honom. Månsson, som under misshandeln å Lagerqvist behöll huggbettet i sin hand, erkänner, att han äfven derefter under slagsmålet med Rundgren fasthöll detsamma, men förnekar all del i misshandeln å Rundgren under uppgift, att han hela den tid, denna pågick, befann sig på minst tre stegs afstånd inbegripen i slagsmålet med Daun, såsom Månsson vid första ransakningstillfället uppgifvit. Daun försvarade sig mot Månsson genom fäktning med sina tofflor, och minnes Månsson, att han parerade omkring 20 slag af Daun innan först Holmgren och sedan Östergren kommo honom till hjälp, samt uppgifver att han med huggbettet måttade efter Daun, men att slagen, efter hvad han tror, ej råkade. Hvert huggbettet efter slagsmålet tagit vägen, vet han ej. När Rundgren kom ut på sin trappa, stod Månsson nära grinden vid byvägen, och befunno de öfrige tilltalade sig då bakom Månsson närmare vedboden. När Rundgren under gåendet öfver potatisåker kommit framför vedboden, ropade han åt de tilltalade "vill ni slåss, jag skall slåss, så länge det finns anda och lif i mej", hvarpå de tilltalade samtidigt gingo öfver muren, men vid mötet med Rundgren gick denne, som kastade den medhafda brödspaden ifrån sig alldeles framför Månsson, förbi honom, som då genast kom i slagsmål med Daun. Anderssons uppgift att Daun under slagsmålet med Rundgren sprang fram och slog Östergren med toffeln i hufvudet är icke riktig, men huru vid misshandeln å Rundgren tillgick, såg Månsson icke, som ej heller iakttog, om Östergren, när Rundgren kom gående mot de tilltalade, hade knif i handen. Under slagsmålet med Daun högg Östergren emellertid Daun i armen nära axeln. Sedan Daun sprungit in, gick Månsson fram öfver åker förbi Rundgren men ämnade just vända tillbaka för att sparka Rundgren, då han hejdade sig vid dennes rop "rör mej ej". Östergren och Holmgren kommo nu fram till Rundgren och gäfvon honom hvar sin spark i hufvudet. Månsson yttar, att han, som efter middagen sofvit af sig förmiddagens rus, var fullt nykter under slagsmålen, men att han af bränvinssupandet derefter blef lika full som förut, hvarföre han icke kan minnas, att han, såsom Andersson berättat, var nere hos Östergren eller tillstades vid Rundgrens lik, när förmannen var der. Tillfrågad hvarför han vid anfallet å Rundgren följde sina kamrater Rundgren till mötes, yttar Månsson, att han vile gå med för att få se huru det skulle gå, men hvad han väntade att få se, kan han ej uppgifva. Månsson, som icke såg, Anderssons slagsmål med Lagerqvist, var dagen ifråga iklädd svart vest och mollskinnsbyxor.

Vid nu vidtaget förhörmed tilltalade Holmgren uppgifver denne, att han på eftermiddagen ifrågavarande dag blef väckt af Otto Persson och tilltalade Andersson, hvilka omtalade öfverfallet i Carl Jonssons kök, och begärde Holmgrens hjälp för att tukta "gardisterna". Holmgren hade icke någon särskild afsigt med sitt besök hos Östergren, men när han kom till honom och der fann jemväl Månsson och Andersson tillstades, yttade han "de der gardisterna borde nog ha stryk". Vid tillfället ifråga stodo Andersson och Östergren i beredskap att gå till förmannen för att anmäla "gardisternas" uppförande. Holmgren, som icke kan uppgifva annan orsak för sitt deltagande i misshandeln å Lagerqvist än att han på grund af kamraternas uppgifter misstänkte, att Lagerqvist under eftermiddagen sökt honom för att få slåss, erkänner att han med ett huggbett tillfogade Lagerqvist ett slag i hufvudet, äfvensom att han, när Lagerqvist sökte springa undan, ryckte till i jackan på Lagerqvist, så att denne ånyo föll till marken. Östergren högg då Lagerqvist ett hugg i ryggen med dennes slidknif, men om knifven var blottad eller ej, märkte icke Holmgren. Månsson slog Lagerqvist upprepade gånger med huggbettet. Efter slagsmålet med Lagerqvist såg Holmgren att Östergren stoppade Lagerqvists slidknif i ena byxfickan och stack då knifven till en tums längd fram ur den spruckna slidan. Holmgren uppgifver att han ej märkte Rundgren förrän denna blef synlig nere vid ändan af vedboden, då Holmgren hörde honom ropa "vill ni slåss jag skall slåss så länge det finns anda och lif i mej", och gingo då alla de tilltalade med Andersson i spetsen öfver gärdesgården Rundgren till mötes. Föranledd af Rundgrens utmaning gick Holmgren öfver gärdesgården för att få slåss med Rundgren utan tanke likväl på att slagsmålet skulle ända så olyckligt som skedde. Rundgren gick först på Andersson och grep tag i honom, men då Andersson stod orörlig liksom tvekande, om han skulle sätta sig till motvärn mot Rundgren eller fly undan fattade Holmgren Rundgren i nacken dervid Östergren tilldelade Rundgren ett hugg med knifven i sidan, och var knifven då blottad till en tums längd. Efter detta hugg slog Holmgren Rundgren några slag i hufvudet med handen, men minnes ej om han släppte sitt grepp om nacken. Under tiden misshandlade Andersson Rundgren med sparkar och slag. Östergren sparkade jemväl Rundgren och slog honom med knifskäftet. En knapp minut efter det Rundgren fått hugget i sidan, föll han på händer och fötter, men då sprang Holmgren fram mot Daun, hvadan Holmgren icke såg, när Rundgren föll framstupa

efter erhållandet af hugget i nacken. Vid mötet med Rundgren hade Månsson sprungit förbi denne och anfallit Daun med hvilken han slogs, under det misshandeln å Rundgren pågick. Sedan Daun sprungit in gick Månsson fram till Rundgren, och då denne yttrade "rör mej inte", gaf Månsson under orden "jo, du ska ha stryk", Rundgren en spark, hvarefter såväl Östergren som Holmgren sparkade Rundgren hvar sin gång i sidan. Holmgren såg icke, att Lagerqvist och Andersson vid tillfället voro i slagsmål, och stod Andersson, när Holmgren, Månsson och Östergren efter slagsmålets slut gingo tillbaka öfver stengårdesgården, på vägen ned till sjön, men Holmgren hörde icke Östergren då yttra något till Andersson. Andersson uppgifver nu emellertid att vid tillfället mellan honom och Östergren vexlats de yttrande, Alfred Johansson omvittnat. Efter förmännens besök vid Rundgrens lik stod Holmgren jemte öfrige tilltalade påvägen till sjön, och då kom Daun ut på trappan till Rundgrens bostad och kallade Holmgren ned till sig. Daun nämnde då till Holmgren, att det var "tråkigt att Rundgren kolade vipp, men det är inte farligt för dig, ty jag såg nog hvem som hade knifven". Holmgren uppgifver, att han under slagsmålet med Daun med en från marken tagen sten slog denna i hufvudet, men Holmgren var icke i ovänskap hvarken med Daun eller någon annan af de misshandlade. På förmiddagen ifrågavarande dag hade Holmgren visserligen hos Otto Persson råkat i gräl me "gardisterna" och särskildt med Rundgren, men längre fram på förmiddagen hade Holmgren och "gardisterna" ånyo sammanträffat hos Persson, och då hade icke någon ordvexling egt rum. Under slagsmålen, dervid dervid Holmgren var iklädd blå skjorta under s k burseroll och svarta byxor, var han fullt nykter och säger sig kunna minnas det mesta, som derunder tilldrog sig.

Efter antecknandet häraf varder tilltalade Östergren för förhör inställd från hädadshäktet. Östergren uppgifver på fråga, att han som ofta brukat berusa sig, under senare åren, efter rusets upphörande saknat minne af hvad han i rusigt tillstånd företagit sig men att han äfven, då han är berusad, kan obehindrat röra sig af och an. Från tilldragelserna under dagen ifråga har Östergren endast ett högst dunkelt minne och är ej ens viss på, att de omständigheter, hvilka han tycker kunna erinra sig, äro riktiga. Han vill sålunda erinra sig, att Andersson under eftermiddagen kom ned till honom, och att denne då var blodig i ansigtet, men hvadan deras samtal rörde sig, kan han alls icke påminna sig. Att jemväl Holmgren och Månsson sammanträffade med honom utanför hans trappa, kan han icke minnas, ehuru han tycker, att det liksom "far för honom", men han minnes, att han var i slagsmål med Lagerqvist, och att han undet detta hade en knif i sin hand, men hvarifrån han bekom knifven, vet han ej. Han vill äfven, ehuru osäkert, minnas att han vid misshandeln å Rundgren hade knifven i sin hand och "far det för" honom, att knifven satt i sin slida, men han kan hvarken påminna sig, om han högg Rundgren med knifven, eller om han efter slagsmålet med Rundgren komi handgemäng med Daun. Han såg icke, så vidt han erinra sig, att Rundgren blödde från något sår. Sjelf var han blodig i pannan ovh vill minnas, att någon under slagsmålen, hvem vet han ej, slog honom i pannan med något tillhygge. Han kan icke erinra sig, om han efter slagsmålen innehade någon knif. När han fram på natten vaknade ute på marken erinrade han sig, då han gick förbi Rundgrens lik, att han varit i slagsmål med denne, hvarjemte det då for för honom, att de andra tilltalade tagit del deri. Han kom då jemväl ihåg, att han under aftonen innehaft en knif, hvarför han sökte efter densamma i sina fickor. Östergren förklarar på fråga, att han icke före slagsmålet varit i ovänskap med de misshandlade, hvilka alla varit för honom högst litet kända.

Protokollet vid förra ransakningstillfället uppläses och lemnas af parterna utan vidare anmärkning, än att Östergren, ianledning af hans der förekommande erkännande, att han "tycker att det liksom far för honom, att han begagnade knif", yttrar, att han, som icke ens bestämdt kan påstå, att han dagen ifråga innehade knif, ehuru han vill minnas att så var förhållandet, alldeles icke kan påminna sig, att han under slagsmålen begagnade knif. Hans minne af slagsmålen är emllertid så förvirradt och dunkelt, att han icke vill förneka rigtigheten af de uppgifter, öfrige tilltalade lemnat om hans deltagande i slagsmålen, ty fullt klart minns han icke något. Östergren, som icke erinrar sig, att de tilltalade efter slagsmålen voro nere hos honom i hans bostad, var dagen ifråga iklädd svart doffelkavaj och mörka byxor.

Åklagaren anhåller härefter om vittnesförhör enligt stämning med smedarbetaren Karl Justinus Malmström, stenhuggeriarbetarna Karl Alexandersson, Karolus Benjaminsson, Alfred Johansson och hudtru Johanna Lovisa Benjaminsson, alla från Heestrand.

Efter anteckning, att Alfred Johansson förut vittnat i målet, får han emottaga erinran att den af honom i målet redan aflagda vittnesed fortfarande är för honom förbindande, men öfriga vittnen få nu, då jäf emot dem icke kan utrönas, aflägga vittnesed, om hvars vigt de påminnes, hvarefter vid särskilda förhör berätta-

1. Alfred Johansson, att vt, som vidhåller sin förut afgifna, nu för vt upplästa berättelse, såg, att Östergren vid gåendet öfver stengårdesgården strax före anfaller mot Rundgren upprepade gånger skrapade mot gårdesgården med ett föremål hvars beskaffenhet vt likväl icke kunde urskilja och tillägger vt, att vt några dagar efter tiden för vts förra vittnesmål af vt Fredrik Josefsson hörde omtalas, att någon berättat för Josefsson, det en stenhuggare vid namn Berglund vid samma stengårdesgård hittat ena hälften af en messingsslida. Vt såg, när Rundgren kom ut på sin trappa och hörde honom, sedan han kommit några steg från sin bostad, ropa "hvad i Herrans namn står på, vill ni skära ihjel folk". De tilltalade stodo, när Rundgren kom ut, vid grinden vända mot byggnaden, så att de sågo när Rundgren trädde ut på trappan, och vt påstår bestämdt, att de tilltalade genast som de fingo syn på Rundgren och före nämnda utrop, gingo öfver gårdesgården, "alla så godt som i en klump". Vt såg icke, att någon af de tilltalade vid mötet med Rundgren befann sig framför de andra. Sedan de tilltalade gått öfver gårdesgården, hörde vt någon af dem, troligtvis Holmgren, yttra: "ni är väl rädda", hvartill någon, vt tror, att det var Månsson, genmålde: "nej fan heller". Vt såg inte att Rundgren grep tag i Andersson, utan började slagsmålet dermed, att Holmgren slog efter Rundgren, som gick baklänges några steg, till dess Holmgren fattade tag i hans högra axel. Holmgren sökte slå omkull Rundgren, men detta lyckades icke förrän vid ett andra ryck, och sedan Månsson och Andersson sparkat undan benen för Rundgren. Rundgren, som var omgifven af alla de tilltalade, föll först på sidan, men vred sig sedan på marken, hvarpå han slutligen reste sig

på händer och fötter, hvarunder alla de tillt omgåfvo och med slag och sparkar misshandlade honom. Härvid syntes hvarken Daun eller Lagerqvist i närheten. Rundgren sökte emellertid resa sig upp, men någon af de tillt hindrade honom, så att han föll framstupa. Vt, som icke såg när Daun kom ut från byggnaden, iakttog denne först, då han var omgifven af Holmgren, Månsson och Östergren men om Andersson deltog i misshandeln å Daun, vet vt icke. Vt såg hvarken Månsson vid något tillfälle ensam slåss med Daun eller Andersson vara i slagsmål med Lagerqvist. Under det slagsmålet med Daun pågick, låg Rundgren ensam på marken, utsträckt på ryggen, och var det derunder som Rundgren, sträckande händerna i luften, ropade "jag dör, jag dör". Under slagsmålet med Daun såg vt huru Östergren med sådan liflighet slog efter denne, att han var nära att förlora jemvigten och ramla omkull, och tror vt, att det var Östergren somunder slagsmålet ropade: "vänta din djefvul, jag räcker dig nog". Vt kunde inte se om Östergren i sin hand hade något tillhygge men han slog Daun tvenne gånger i närheten af venstra axeln, och vid andra hugget skrek Daun till och föll omkull. När Östergren och Holmgren sparkade Rundgren, stod Månsson i närheten, men vt gaf icke akt uppå, om jemväl Månsson sparkade. När vt kom ned till platsen för slagsmålen stod Andersson på ungefär tolf stegs afstånd från grinden på vägen, som leder tillsjön, hvarföre Anderssons uppgift, att vt vid tillfället gick förbi Andersson på byvägen icke är riktig. Lagerqvist syntes icke till på platsen, när vt kom dit. Rundgren låg nu orörlig men hans bröst höjdes och sänktes. Sedan de tillt slagit sig ned på marken framför vt Josefssons hus, gick vt upp till dem för att få underrättelse om sin kamrat Åkermanmen återvände omedelbart derpå förbi det ställe, der Rundgren låg, och andades då denne fortfarande. Fem å tio minuter hade då förflutit efter misshandelns slut. Vid detta tillfälle stod Lagerqvist lutad öfver Rundgren och hällde vatten på honom ur en spann, som en hustru Bergqvist burit fram.

Vt som var på väg hem, återvände emellertid, omkring fem minuter efter sin hemkomst i sällskap med stenhuggarne Gustafsson och Nicklasson samt flere andra personer ned till Rundgren, hvilken låg i sitt blod i en plogfåra längs efter gångstigen, och var Rundgren då död. Frampå qvällen besökte vt Lagerqvist och Daun, hvilken senare, jemrade sig af smärta till följd af sina sår, yttrade, att han "aldrig sett någon så vårdlöst bruka knif som Östergren, den grisen höll i skafket och högg med hela bladet". Daun tillade, att han icke vågade gå fram för att hjälpa Rundgren emot de tillt, ty han såg "knifven blänka", men vt minnes icke om Daun nämnde, hvem det var af de tillt, som då använde knifven. Daun, som trodde att jemväl Månsson under misshandeln å honom nyttjade tillhygge, yttrade att Östergren och han aldrig förut språkats vid, långt mindre varit ovänner. Vid detta besök var stenhuggaren Åkerman i vts söllskap. Vt uppgifver, att de tillt under slagsmålen voro klädda, Östergren i svart tröja, Månsson äfvenledes i svart tröja eller svart väst, samt Holmgren och Andersson i blåa blusar. Månsson kunde lätt urskiljas från Östergren, som är längre till växten än Månsson.

Sedan åklagaren upplyst, att han uppgått afståndet mellan Rundgrens boningshus och grinden vid byvägen samt funnit detta afstånd utgöra endast 21 steg, medandet från grinden till ofta nämnda vedbod är 15 steg, antecknas, att vts hus, enligt hvad vt nu uppgifver, ligger tätt invid byvägen snedt emot den potatisåker, der slagsmålet egt rum, och dit afståndet från vts hus är på sin höjd 150 alnar.

Härefter höres

2. Carl Justinus Malmström, att vy vid tiden för slagsmålen sysslolös uppehöll sig utanför vt Johanna Eks hus, och att vt såg de tilltalade på 30 stegs afstånd från den plats, der vt befann sig, öfverfalla Lagerqvist, men hvem som började angreppet, såg vt icke. Lagerqvist blef emellertid omkullslagen och Östergren högg derpå Lagerqvist flere gånger i hufvudet med ett föremål hvars beskaffenhet vt icke kunde urskilja, men som väckte sådan föreställning hos vt, att vt för sig sjelf yttrade "se hur Östergren hugger med knif". Vt, som känner alla de tilltalade, märkte icke huru närmare tillgick vid misshandeln å Lagerqvist. Sedan Lagerqvist sprungit in, kom Rundgren ut på sin trappa med en brödspade i handen. Rundgren, som kastade bort brödspaden, just som han kom ut för trappan, gick med hastiga steg fram emot vedboden, men vt hörde honom icke yttra något. Vt tror, att de tilltalade, då Rundgren kom ut, stodo invid grinden vid byvägen, och gingo de alla, så fort de fingo se Rundgren, samtidigt öfver gärdesgården. Vt såg icke, om det var Holmgren eller Andersson, som först öfverföll Rundgren, men uppgifver, att det var endera af dem. Huru vid misshandeln närmare tillgick, kunde vt icke iakttaga, enär vedboden skymde utsigten. Om några minuter såg vt Daun i strid med några personer, men vt som icke brydde sig om att åse slagsmålet och istället gick ned till stranden, iakttog icke, hvilka Dauns angripare voro. Under slagsmålet mot Daun låg emellertid Rundgren utsträckt på ryggen, och vt såg icke då någon befinna sig i hans närhet. Vt, som icke såg Lagerqvist ute å platsen, iakttog, när vt om en stund vände sig om, att Holmgren och Östergren då stodo i närheten af Rundgren, och att Holmgren höll Östergren i armen, genom hvilken rörelse han syntes vilja afhålla Östergren från att sparka Rundgren. Om en stund, sedan mycket folk börjat församla sig omkring Rundgren, gick vt ned till platsen, der äfven Östergren stod i sällskap med Holmgren, och såg vt då en knif medspetsen uppåt ticka fram ur Östergrens högra byxficka. Vt, som vid denna iakttagelser stod alldeles invid Östergren, vill minnas, att äfven Andersson och Månsson vid tillfället uppehöll sig på potatisåkern. Vt såg icke, om strax efter slagsmålet med Lagerqvist någon af de tilltalade voro beväpnade med tillhyggen.

3. Karl Alexandersson att vt, som dagen ifråga arbetade i sin på ett afstånd af omkring 100 alnar från Rundgrens bostad belägna hytta, såg några personer öfverfalla Lagerqvist vid det mot byvägen vettande hörnet af Rundgrens vedbod, som emellertid stängde utsigten för vt, hvadan vt icke kunde iakttaga slagsmålet. Om en stund såg vt att Rundgren kom gående på gångstigen, som leder förbi vedboden, och att fyra man nästan på en gång gingo öfver den nedanför vedboden befintliga stengärdesgården. Alla fyra samlade sig omkring Rundgren, hvarpå ett slagsmål begynte, under hvilket vt hörde "ljudet af utdelade smällar", men kunde icke se, om några tillhyggen nyttjades. Vt, som känner de tilltalade till utseendet, såg att Holmgren var med i slagsmålet, men kunde icke urskilja hvilka de personer voro, som befunno sig i Holmgrens sällskap. Vt igenkände Holmgren derpå, att denna var klädd i blå "busseroll" men till de öfriges klädsel lade vt icke märke. På platsen ifråga uppehöll sig emellertid vid

tillfället endast Rundgren och nämnda fyra personer. Rundgren blef undet slagsmålet fälld till marken, och nästan samtidigt dermed såg vt Daun vara omgifven af minst 3 personer, hvilka slogos med honom "en kort bit" frändet ställe, der Rundgren låg. Under detta slagsmål fanns icke någon i Rundgrens närhet, och såg vt, att Rundgren, medan detta pågick, slog ut med armen i luften. Under slagsmålen med Rundgren och Daun syntes Lagerqvist icke ute, och vt iakttog hvarken hvarifrån Daun kommit eller huru slagsmålet mot honom slutade. Hvert deltagarne i slagsmålet slutligen togo vägen, såg icke vt, enär vt nu gick hem. Dessförinnan iakttog vt emellertid, att Lagerqvist gick fram till Rundgren och syntes blöta vatten på honom ur en spann. Omvittnade slagsmålen egde rum omkring kl 5 e.m.

4. Carolus Benjaminsson att vt, som på eftermiddagen den 11 sistlidne September befann sig i vt Karl Alexanderssons hytta icke kan upplysa vidare om öfverfallet å Lagerqvist än hvad Alexandersson berättat. Om en kort stund efter detta öfverfall såg vt Rundgren komma gående midt framför vedboden emot fyra personer, hvilka strax derpå anföllo och omkullkastade Rundgren, men allt gick så qvickt, att vt "icke fick mycken besinning af det". Vt tyckte emellertid, att alla fyra voro lika ifriga i att misshandla Rundgren, men kunde icke urskilja om någon af dem använde tillhygge. Medan nämnda fyra personer omgäfvö Rundgren, sträckte denne, som fortfarande låg på marken, armarna i luften. Strax derefter såg vt, att minst 3 personer under misshandeln omgäfvö Daun och under detta slagsmål var Rundgren lemnad ensam. Mellan Rundgren och Daun var då ett afstånd af 8 å 10 steg. Bland deltagarne i slagsmålen igenkände vt endast Holmgren, som varklädd i blå "bussroll". Vidare upplysningar om slagsmålen kan vt icke lemna, men tillägger, att vt strax derpå och innan vt begaf sig till sitt hem, såg Lagerqvist, hvilken vt förut ickemärkt, gå ned emot Rundgren, öfver hvilken han blötte vatten.

5. Johanna Lovisa Benjaminsson att vt, som bor på vestra sidan om vägen till sjön nära Rundgrens bostad och dagen ifråga befann sig hemma, likväl icke kom att åse öfverfallen å Lagerqvist och Rundgren, men att vt kort stund innan vt hörde häftiga rop från platsen invid Rundbrens bostad, såg Lagerqvist komma gående på byvägen och derunder sticka en slidknif i slidan. När ropen hördes, såg vt på sin klocka, som då var nära fyra, och några minuter derefter hördevt Enkan Rundgren ropa: "min man är död". Närvt efter en stund lemnade sin bostad, såg vt en mängd personer samlade omkring Rundgren, som då låg död. Vittnet gick dit ned och fann då jemte andra Östergren och Holmgren tillstädes. Östergren var blodig i ansigtet. Vidare upplysningar har vt icke att meddela än att vt längre fram på aftonen såg Östergren och Holmgren komma gående på vägen, som leder till sjön, och hörde Östergren, då han befann sig framför det ställe, der Rundgren låg, under en sparkande rörelse mot liket yttra: "stätt upp din djefvul och ligg ej der å glo". Östergren syntes då vara berusad, men gick stadigt.

Berättelserna uppläsas ur protokollet och vidhållas af vtna, hvilka på begäran för inställelsen tillerkännas en hvar 1 kr 50 öre jemte skjutspenningar för en häst från Heestrand till Rabbalshede och åter att förskottsvis gäldas af allmänna medel.

De tilltalade hafva icke något att yttra i anledning af vts berättelserna, men samtliga tilltalade begära, att Daun och Lagerqvist måtte instämmas till vittnen i målet, dervid de tilltalade förklara, att de icke hvarken före eller efter slagsmålen den 11 sistlidne September varit i ovänskap med Daun och Lagerqvist. Misshandeln å dem hade endast föranletts genom en tillfällig förifran under ruset inflytelse, och "allt vore nu" såsom Andersson uttrycker sig, "glömt".

Åklagaren upplyser, att Lagerqvists och Dauns vistelseort för närvarande är honom okänd, men att Daun, som för vittnesstämnings delgifvande eftersökts i Lysekiloch trakten deromkring, hvarest han för kort tid sedan lärt hafva vistats, nu sannolikt befinner sig vid något stenhuggeri i norra delen af länet; och anhålla åklagaren om uppskof med målet för att få Daun och Lagerqvist äfvensom flere andra personer såsom vittnen hörda i målet.

Sedan enkan Rundgrens ofvan intagna skrifvelse föredragits samt åklagaren anhållit om intagandet i protokollet af följande intyg:

"Vid mitt besök etc Litt A

afsäges detta

Beslut

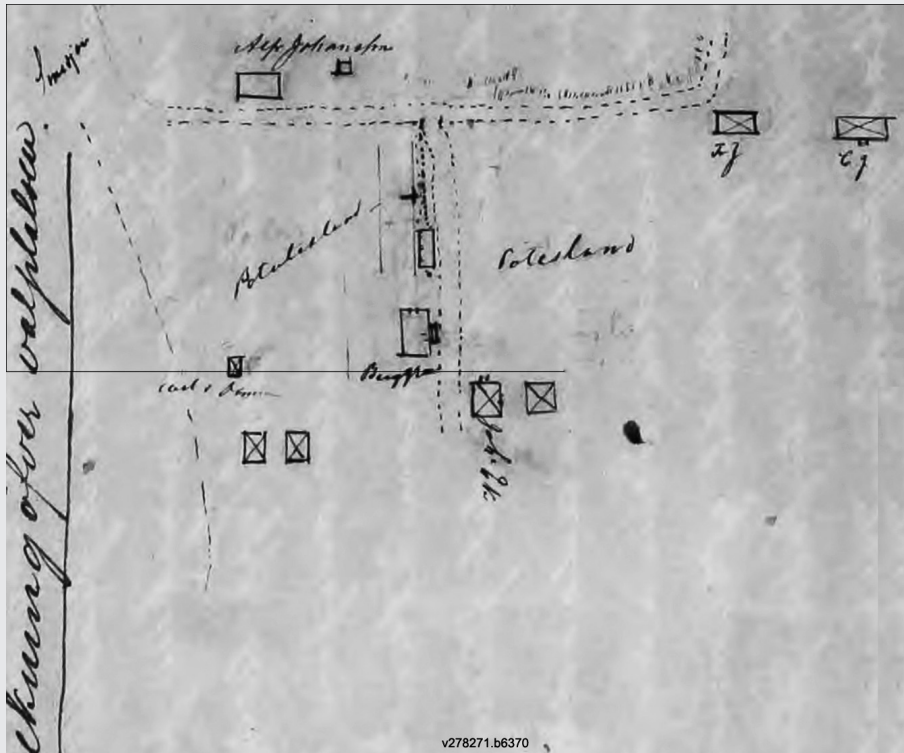
Jemte det af HRn för utredningen i målet anser nödigt att genom Domarens försorg af Provincialläkaren D:r A Belfrage inhemta närmare upplysning angående beskaffenheten af de Rundgren under åtalade misshandeln tillfogade och i Belfrages berättelse den 21 sistlidne September omförmälda skador utställer HRn ransakningsmålet att åter härstädes förekomma Fredagen den 27 i denna månad kl 10 fm; och bör åklagaren, som har att hos Kg Bfhde begära det biträde som kan erfordras för stenhuggeri-arbetarne Gustaf Dauns och Nils Lagerqvists instämning i målet såsom vittnen, till sagde dag hafva till vittnesförhör inkallat ej mindre bemälda Daun och Lagerqvist än äfven de öfrige personer, af hvilkas hörande såsom vittnen han vill i målet sig begagna.

I afbida på nu utsatta ransakning skola de tilltalade förvaras å kronohäktet i Uddevalla, dit de alltså återförpassas.

Som ofvan

På Häradsrättens vägnar

Per Arnander

Nr 1 Litt A

Till Qville Härads Rätt

Får härmed anhålla att vällofliga häradsrätten måtte ådöma min aflidna mans, August Rundgrens, dråparn och mördaren, stenhuggarne och smedederna Holmgren, Östergren, Anders Andersson och Gustaf Månsson från Heestrand, hvilken af dem som bäst gitter, att till mig erlägga en årlig summa af 60 Kronor från och med innevarande år, i och för uppfostran och vård af min aflidna mans son Sten Vidar, till dess han blir 15 år eller sig sjelf försörja kan.

Heestrand stenhuggeri d. 17 Oktober 1891.

Josefina Charlotta Rundgren

m.h.o.p.

Litt A

Vid mitt besök å Hede Strand i Svenneby socken fann jag stenhuggarne Gustaf Daun och Nils Nilsson Lagerqvist lida af följande skador:

1. Gustaf Daun hade 1) ett stort, gapande skärsår öfver venstra axeln, 9 cm långt och 3 cm bredt; 2) på högra sidan af pannan ett 2 cm långt, vertikalt gående sår 3) öfver venstra hjessbenet ett 5 cm långt sår med jämna kanter.
2. Nils Nilsson Lagerqvist hade ett 8 cm långt, 2 cm bredt gapande skärsår öfver högra sidan af ryggen, nedanför reftbensranden, hvilket sår genomträngt hud och muskler, men ej skadat ömtåligare delar; dessutom funnos 2ne mindre krossår ofvan hjessan.

Såren hopsyddas och förbundna och voro, om de ej groft vanskötas, ej af ofarlig beskaffenhet, hvilket härmed på heder och samvete intygas

Tanum den 21 Sept 1891

A Belfrage

Provincialläkare

**Dombok hållen vid
urtima ting med Qville
härad å tingsstället i
Rabbalshede den 24 No-
vember 1891.**

Närvarande: Undertecknad e.o. Hofrättsnotarie, Ordförande i Häradsrätten samt nämndemännen:
Häradsdomare L Sörqvist i Dromålsröd,
Benjamin Larsson i Flyg,
Johan Nestor Kristiansson i Branneby,
Ossian Andderrsson i Skogby,
Hans Jakobsson i Skärkild,
Johan Olsson i Boråseröd samt
Carl Andersson i Skärholmen.

Häradsrätten sammanträder uti tingssalen kl 11.30 f.m. dervid, och efter det ordföranden uppläst sitt af Kongl Majt:s och Rikets Göta Hofrätts den 24 i denna månad undfångna förordnande att urtima tinget förrätta, tinget utlyses och rättegångsfrid påbjudes.

No 1

Jemlikt HRns beslut under No 1 i domboken vid urtima ting den 7de i denna månad företages förnyad ransakning med häktade stenhuggeriarbetarna Aron Andersson Östergren, Emanuel Andersson och Gustaf Månsson samt smeden Lars August Holmgren, alla från Heestrand i Svenneby socken, tilltalade för dråp å stenhuggeriarbetaren August Rundgren; och inställes härvid, i åklagaren Kronolänsman O Johanssons närvaro de tilltalade under bevakning af fängevaldiger P A Bergendahl, hvarjemte fjerdingssmannen Aron Christensson tillstädeskommer såsom ombud för målseganden, enkan Josefina Rundgren, på grund af rättegångsfullmakt in blanko för innehafvaren.

HRns protokoll för sista ransakningen den 7 innevarande månad uppläses och lemnas utan anmärkning.

Tillt Andersson påstår dock nu, att han icke under sitt samtal med Östergren strax efter slagsmålet i Carl Jonssons kök, uttalade någon förmodan om, att "gardisterna nog ville fortsätta slagsmålet"; hvarjemte Andersson anhåller, att i protokollet måtte antecknas, att det var Rundgren som vid sammanträffandet angrep Andersson och icke tvärtom.

Tillt Östergren uppgifver fortfarande, att han har ett högst dunkelt och obestämdt minne af tilldragelserna å Heestrand på e.m. den 11 sistl September och att han knappast kan minnas någonting med säkerhet utan "allt far för honom såsomi en dröm"; drinrar han sig förloppet, skulle han utan omsvaep omtala sanningen. Han minnes likväl, att han ifrågavarande dag var i slagsmål med Lagerqvist, och han vid det tillfället hade en knif i sin hand, och likaledes erinrar han sig, från sitt uppvaknande ute å marken påföljande morgon, att det, vid åsynen af Rundgrens lik, då "för för honom", att han också varit i slagsmål med Rundgren. Af ransakningen säger Östergren att han fått den uppfattningen, att Rundgren erhållit hugget i sidan först och derefter deandra huggen. Men om så varit förhållandet, kunna ej alla såren, enär såret i sidan hade jemna och skarpa kanter, men fler af de andra ojemna, tillfogats genom hugg med Lagerqvists knif med mindre än att knifven vid första hugget varit bar och sedan blifvit instucken i sidan, hvilket dock icke är antagligt. Östergren påstår sig hafva mycket tänkt på detta förhållande, och har kommit till den uppfattningen att de olika såren tilldelats Rundgren af mer än en person samt med olikatillhyggen, och, som det sår Lagerqvist före slagsmålet med Rundgren, erhöi i ryggen, hade skarpa och jemna kanter och således tillfogats med dragen knif. Holmgren påstår att det första hugg som tilldelades Rundgren, var det i sidan, hvaremot Andersson yttrar, att han icke såg Rundgren erhålla andra hugg än dem som Östergren tilldelade honom i nacken och hufvudet.

Månsson säger att han icke såg Rundgren erhålla något som helst hugg, enär han vid tillfället var upptagen af sin strid med Daun och Holmgren påstår bestämt i likhet med Månsson, att Månsson vid sammanträffandet med Rundgren sprang förbi denne och emot Daun och icke deltog i slagsmålet med Rundgren.

Andersson, som vid förra ransakningen uppgaf, att Månsson under slagsmålet stod till venster om Rundgren, säger nu på fråga, att han icke lade märke till om Månsson var med invid Rundgren, men han har tagit detta för alldeles gifvet, enär Månsson tillsammans med honom och de andra tillt gick emot Rundgren.

Ordföranden anmäler, att från Doktor A Belfrage inkommit ett jemlikt HRns beslut den 7 i denna månad infordrat utlåtande afföljande lydelse:

"Till etc I skrifvelse etc Litt A

Efter anteckning att det i målet omförmälda huggbettet, som åkl nu ånyo framvisar har en egg af omkring 5 centim längd samt att det är oslipadt men ej slitet, företer åklagaren ett exemplar af Kong Bef hafvanden i länet allmänna Kungörelsen No 64 för innevarande år, hvarest finnes intagen en den 10 i denna månad å stenarbetarne Gustaf Daun och Nils Nilsson Lagerqvist

utfärdad stämning att denna dag inför HRn sig inställa för att vittna i förevarande mål, jemte befallning från Kong Bef de till Krono- och stadsbetjente att dersät någon af bemälda Daun och Lagerqvist anträffas, den stämningen delgifva. Härförutan upplyser åklagaren att han, som ryktesvis hört, att Daun skulle uppehålla sig vid något stenhuggeri på norska gränsen, skrifvit till poliskammaren i Fredrikshald, Länsmannen i Ide samt Kronolmn J W Bendroth i Strömstad med anhållan, att Daun måtte eftersökas och vid anträffande stämningen delgifvas, men hvarken från dessa myndigheter eller från något annat håll har svar ingått angående omförmidda stämningen.

På ordförandens fråga om Daun eller Lagerqvist äro i tingssalen närvarande, anmäler sig Lagerqvist tillstådes uppgifvande, att han i Grafvarne kyrka hört den angående honom utfärdade stämningen uppläsas och på grund deraf denna dag iakttagit inställelse inför HRn.

Åklagaren anhåller nu om vittnesförhör med bemälda Lagerqvist och till tinget instämnda arbetsförmannen Johannes Hansson, stenarbetaren Johan Henriksson Berglund och Hans Andersson från Heestrand samt måleriarbetaren Herman Olsson Ask från St Aspång, i Svarteborgs socken.

På gifven anledning uppgifver Berglund och Hans Andersson, att de äro skrifna den förre i Brattfors församling i Wermland och den senare i Tune församling i Norge, att de icke nu medhafva prestbevis till styrkande af sin frejd och att de hafva vistats sedan Mars månad detta år vid Heestrand, där de hafva arbete såsom stenhuggare, med anledning hvaraf HRn förklarar att som Berglund och Andersson äro för Rätten ? och deras fräjd ej är kunnig det icke kan tillåtas dem att för närvarande i målet vittna böra.

Lagerqvist inlemnar ett af pastorsembetet i Kungshamns församling i anledning af vittnesstämningen för honom utfärdadt prestbevis, hvaraf inhemtas, att Lagerqvist vist eger försvarlig kristendomskunskap samt åtnjuter medborgerligt förtroende.

På Ordförandens fråga om något ovänskapsförhållande råder emellan Lagerqvist och de tillt, yttrar Lagerqvist, att han visserligen samma dag Rundgren dödades var i slagsmål med de tillt, men att detta skedde i ej fullt nyktert tillstånd, samt att han hvarken har varit eller är ovän med någon af de tillt, hvilka han mycket litet känner. Sedan de tillt å sin sida yttrat, att de i jäfshänseende icke hafver något att anmärka mot Lagerqvist, samt inkallade Johannes Hansson och Herman Olsson Ask äfven blifvit ojäfvige, får vtna, då jäf ej heller eles mot dem utredas kan, företräda och aflägga vts ed, på hvilken de, efter varningar för dess missbruk, en i sender hörde berätta:

1. Lagerqvist: att vt, som jemte Daun bodde hos Rundgren, hvilkens bostad var belägen på vinden i Berggrens hus, ifrågasvarande dag mellan kl 4-5 e.m. kom i slagsmål med de tillt, hvilka han dock efter ett kort handgemäng lyckades undfly. Springande skyndade vt mot sin bostad och mötte just då han gick in i huset, Rundgren, som var på väg ut. Vt vill minnas, att Daun då stod uppe på vinden och, först efter det vt kommit dit upp, gick nerför att följa Rundgren. Strax derpå hörde vt som hade sägnat ned på vinden till följd af blodförlust orsakad af ett under slagsmålet i ryggen erhållet sår, hustru Rundgren ropa "de sticker ihjel min man", och skyndade vt då ner för trappan och ut ur huset. Vid vts utträde låg Rundgren ensam på åkern och på ett afstånd af omkring 4 å 5 famnar från honom voro alla 4 tillt inbegripne i slagsmål med Daun. Vt, som icke såg om någon af de tillt använde knif eller annat tillhugge, rusade emot Andersson och kom med honom i handgemäng, hvilket dock strax slutade. Då vt härefter gick upp i sin bostad, fann vt der före sig Daun, som bad vt gå efter förmannen, "ty", sade han, "der ute ligger Rundgren död och kanske jag också snart dör". Daun, som hade ett sår vid ögat och ett vid venstra axeln, uppgaf för vt, att det var Östergren, som hade huggit honom med knif, smat att han icke under misshandeln å honom sett någon annan än Östergren använda tillhugge. Då vt härefter i afsigt att hemta förmannen gick ned, såg vt Östergren och Holmgren stå invid Rundgren, hvarvid Holmgren gjorde en rörelse med armen mot Östergren liksom för att hindra denne att sparka Rundgren, hvarefter de aflägsnade sig. Vt gick fram till Rundgren och flyttade upp honom på åkerrenen samt blötte på honom vatten. Rundgren hade ett gapande sår i sidan, från hvilket vid varje andetag hördes ett kväsande ljud. Vt fortsatte härpå sin väg till förmannen och sammanträffade vid sin återkomst ungefär 1/2 timme derefter med de tillt, som då stodo på åkern, der Rundgren fallit, hvarvid Holmgren yttrade till vt "det är din skuld att Rundgren ligger der". Vt gick fram till Rundgren, som då var död och tillslöt hans ögonlock, hvarefter vt skyndade in och gick till sängs. På fråga om vt känner till Dauns nuvarande vistelseort, yttrar vt, att vt och Daun några dagar efter den 11te sistlidne September lemnade Heestrand och hade sällskap till Hjelmedal, men der skildes de, och vt har sedan ej hört något från honom. Vt har icke någon kännedom om huruvida Daun åsett slagsmålet med Rundgren. Den förut i målet omförmälda slidknifven, som är stämplad med "A J Vestersson Eskilstuna" förevisas nu för vt, med anledning hvaraf vt yttrar, att vt dagen ifråga under slagsmålet med de tillt förlorade en Eskilstuna slidknif af alldeles samma modell, som förevarande knif och tror vt att denna knif är den, vt förlorade, ty den liknar vts knif med afseende skaftets färg och bladets längd samt derutinnan, att bladet ej sitter stadigt i skaftet utan vid skakning skramlar. Med full bestämdhet vill dock ej vt påstå, att knifven tillhör vt, enär knifven är rostig och afbruten i udden. SDlidan till vts knif var något söndrig, derigenom att lödningen vid udden var borta, hvarföre slidan neertill blifvit ombunden för att hindra knifspetsen sticka fram. Vt tror, att om man hållit i slidan och tryckt ner knifven hårt i den skulle äfven lödningen på sidan lätt lossnat och slidan tudelats.

2. Johannes Hansson: att på eftermiddagen ifrågasvarande dag kom hustru Rundgren upp till vt och omtalade, att två personer, Holmgren och en annan, som hon icke kände, skurit Rundgren, och då vt med anledning häraf, och sedan äfven Lagerqvist kommit upp och berättat, hvad som tilldragit sig, gick vt till platsen för slagsmålet, fann vt Rundgren ligga död på åkern. Vt såg nu de tillt komma gående på vägen från sjön och fortsätta öfver åkern fram till Rundgrens lik. Vt frågade Holmgren, om det var han, som hade gjort detta, men fick derpå icke något svar. Medan de tillt stodo der tog Östergren vatten och blötte på Rundgren, hvarpå vt sade till Östergren "det tjenar ju ingenting till, Rundgren är ju redan död". Alla de tillt, äfven Östergren,

gingo stadigt, ehuru det visserligen syntes att de druckit brännvin. Östergren var blodig i pannan, och vt tyckte för öfrigt, att alla de tillt voroblodiga, hvarvid vt dock tillägger, att vt icke såg så noga på dem. Något tillhygge såg icke vt. Medan de tillt stodo vid liket, kom också Lagerqvist dit, hvarvid Andersson och Månsson yttrade till honom "det är din skuld alltsammans."

3. Ask: att vt, som var sysselsatt med måleriarbete på verandan till Carl Jonssons hus ungefär 200 alnar från den plats, der åtalade dråpet skedde, dagen ifråga på eftermiddagen såg Rundgren komma utifrån sin bostad och gå framåt vedboden, hållande i handen en brödspade, som han dock efter att ha gått några steg kastade från sig. Då Rundgren kom ut, stodo de tillt invid grinden vid byavägen, men när eller, hvad ordning de sedermera gingo öfver gärdesgården, märkte icke vt, som icke heller hörde några rop. Vt åsåg sjelfva slagsmålet, hvilket började dermed att Östergren och Holmgren kommo i handgemäng med Rundgren, som skyndsamt gående kom emot dem. Andersson och Månsson stodo så nära intill Rundgren, att de också kunde tilldela honom slag, men vt såg icke om de så gjorde. Efter ett par minuter fälldes Rundgren till marken af Östergren och Holmgren, men vt såg icke att Andersson och Månsson voro dervid behjelpiga, dock tillägger vt att gärdesgården skymde utsigten något litet. Om någon af de tillt vid tillfället använde tillhygge såg icke vt. Under det slagsmålet med Rundgren pågick, såg vt icke att Daun var i handgemäng med någon, men sedan Rundgren fallit, omgåfvo alla de tillt Daun, och vt iakttog särskildt, att Månsson då var i strid med Daun, som försvarade sig med något tillhygge liknande en toffel. Sedan folk församlats vid Rundgrens lik, gick vt också dit och hörde då Daun, som gick fram till Östergren och Andersson, hvilka stodo invid gärdesgården, yttra till Östergren: "oförskämdt att begagna knif på det sättet och hugga med öppen klinga" men han beskyllde ej uttryckligen Östergren att hafva använt knifven. Östergren genmålde: "det vore värdt att ta en sten och slå dig i hufvudet", hvilket yttrande vt dock tror fälldes mera på skämt, enär Östergren dervid log. Vt intygar, att de tillt visserligen voro något "rörda" men ej öfverlastade. Då sedermera vt i sällskap med förut afhörde vt Carl Jonsson och måleriarbetaren Robert Andersson återvände från Rundgrens lik och gingo öfver en liten hage i närheten af Carl Jonssons hus, funno de der ena halfvan af en knifslida af messing, hvilken någon af sällskapet tog upp och lade på stengärdesgården, som löper omkring hagen. På fråga upplyser vt, att bemålde Robert Andersson vid tiden för åtalade dråpet tillsammans med vt arbetade på verandan till Carl Jonssons hus.

Berättelserna upprepas och vidhållas af vittnena, hvilka på begäran tillerkännas att förskottsvis gäldas af allmänna medel ej mindre traktamente med en kr 50 öre om dagen, Lagerqvist för tre i vts ärendet tillsatta dagar och en hvar af öfrige vt för en dag, än äfven skjut ersättning enligt lagen den 4 Juni 1886.

Inkallade Johan Henriksson Berglund och Hans Andersson äska jemväl godtgörelse för sin inställelse och tillerkännas i sådant afseende enahanda ersättning som ofvan tilldelats vt Hannson och Ask, att förskottsvis utgå af allmänna medel.

I anledning af Asks berättelse yttrar tillt Andersson att han vidhåller, hvad han förut erkänt eller, att han slog Rundgren några slag med blotta knytnäfvarna, innan Rundgren föll, men han tilldelade honom icke någon spark.

Åklagaren anhåller härefter om uppskof med ransakningen för att ofvan omförmälda Daun, Berglund, Hans Andersson samt Robert Andersson afhörde i målet, och i denna uppskofsanhållan instämma tillt Holmgren, Månsson och Andersson under uttryckt begäran att Gustaf Daun måste efterspanas och instämmas till vittne i målet. Tillt Östergren yttrar, att han vid tillfället för åtalade brottet var så full, att han icke vet, hvad som då hände och att han icke bryr sig om hvad som beslutas, men tillägger sedan att han önskar att "sanningen måtte komma fram", och att den derföre icke vill bestrida åkluppskofsanhållan.

På Ordförandens fråga om någon af de i tingssalen närvarande kan lemna upplysning om Dauns innevarande vistelseort, företräder förut i dag afhörda vt Johannes Hansson och yttrar, att han vid ett besök för någon tid sedan i Fredrikshald, hörde en stenarbetare från Idefjorden nämna, att en person, som hade blifvit skadad i Heestrand, nyligen varit der vid Idefjorden och sökt arbete vid något af stenhuggerierna. Hansson vet icke, omdenna person var Daun, men tror att så varit förhållandet.

Målaegandensombud fjerdingssmannen Aron Cfristensson yrkar bifall till målsegandens vid sista annsakningen skriftliga framställda ersättningsanspråk, hvarefter vidare icke förekommer till antecknande.
efter öfverläggningafsäger HRn följande

Beslut

Målet uppskjutes, att åter härstädes handläggas fredagen den 18 nästkommande December kl 11 f.m., då det åligger åklagaren styrka att han till Rätten inkallat de vittnen han vill hafva i målet hörda äfvensom förete bevis att åberopade Berglund och Hans Andersson ega ren frejd, som för deras hörande såsom vtn enligt lag fordras. I afbidan på nu utsatta rannsaking skola de tillt förvaras å kronohäktet i Uddevalla dit de alltså nu återförpassas. Som ofvan

På Häradsrättens vägnar
Per Arnander

Litt A

Till Domhufvanden i Norrvikens Domsaga

I skrifvelse af den 10de November detta år har Ni begärt följande upplysningar till det af mig gifna utlåtande öfver verkställd rättsmedicinsk undersökning af stenhuggaren August Rundgrens lik.

1.) Om någon af de i berättelsen beskrifna skador varit i och för sig af lifsfarlig beskaffenhet; särskildt hvad beskaffenhet de under mom 7. 8. 9 omförmälda sår egt ? Af de skador som tillfogats Rundgren kan endast det med No 1 betecknade såret i och för sig anses hafva varit af lifsfarlig beskaffenhet, så att detta sår skulle ensamt, äfven om inga andra skaor tillfogats honom, hafva orskat döden; då dermot de öfrige och äfven de med No 7 .8. 9. betecknade såren, hvilken ej hafva träffat några ädlare delar och ej heller åstadkommit någon blödning i ryggmärgens hinnor, ej kunna anses i och sig hafva varit af lifsfarlig beskaffenhet.

2.) Huruvida icke möjligen de under mom 2,3,4 angifna sår tillfogats genom s.k. huggbett ? Vid ett besök i en jernbod lyckades jag få se åtskillge verktyg, som kallades "huggbettlar", och hade en mejselartad form. Vore ett sådant verktyg ej hvasst i kanten utan slitet och trubbigt, kunde de med Nr 2,3,4 betecknade sår, hvilka ej voro djupgående och hade ojemna och trubbiga kanter, mycket väl hafva tillfogats med ett dylikt vektyg,

3.) inom hvilken ungefärlig tid efter misshandeln Rundgrens död kan hafva inträdt. Det är omöjligt att med säkerhet bestämma, huru lång tid som förflutit, innan döden inträdt efter den Rundgren tillfogade misshandeln; dock anser jag, tillföljd af det med No 1 betecknade sårets storlek och djupa inträngande, samt då vid obduktionen visade sig, att alla inre organ voro ytterst blodfattiga och sålunda dödsorsaken varit förblödning, det ej möjligt, att lifvet räckt längre än en timma efter detta sår tillfogats honom;

hvilket allt härmed på heder och samvete intygas.

Söderhamn den 16 November 1891

A Belfrage

Provincialläkare

1891 den 18 December**No 79**

Till följd af HRns vid urtima ting den 27 sistlidne November fattade beslut företages denna dag förnyad ransakning med häktade stenhuggeriarbetarna Aron Andersson Östergren, Emanuel Andersson, och Gustaf Månsson samt smeden Lars August Holmgren, alla från Heestrand, tilltalade för dråp å stenhuggeriarbetaren August Rundgren, och inställes härvid, i åklagaren Kronolänsmannen O Johanssons närvaro, de tillt under bevakning af fänggevaldigern P A Bergendahl från Uddevalla.

Sedan HRns protokoll vid sista ransakningen blifvit uppläst och lemnats utan anmärkning, anhåller åkl om vittnesförhör med bemälda P A Bergendahl och häradsstjenaren Johan Benjaminsson i Rabbalshede samt inkallade stenhuggarne Johan Henriksson Berglund och Hans Andersson från Heestrand samt måleiarbetaren Robert Andersson från Hofveröd i Svarteborgs socken, dervid åkl, i anledning af HRns beslut vid sista ransakningen, företer, till styrkande af åberopade Johan Henriksson Berglunds och Hans Anderssons fräld, dels ett den 2 i denna månad af pastorsembetet i Brattfors församling utfärdadt prestbevis, utvisande, att Johan Henriksson Berglund eger medborgerligt förtroende, dels ock en från pastor C Petersen i Tune ankommande skrifvelse hvaraf inhemtas, att Hans Andersson, enligt anteckningar i Tune kyrkbok, i maj månad 1889 från Amerika utflyttat i Tune församling, att han vid sin inskrifning i kyrkboken företett ett af pastorsembetet i Skee sn af detta län den 9 Mars 1888 för resa till Amerika utfärdadt, skrifvelsen bilagdt utflyttningsbevis, enligt hvilket Andersson eger medborgerligt förtroende, samt att han, som under sin vistelse i Tune uppehållit sig vid ett stenhuggeri i Greaker, till dess han under sistlidne vår afflyttat till Sverige, icke varit under nämnda vistelse "hvad levnet, Trovardighed og vandel angaar at laste".

Efter anteckning här af få åberopade vtn, då jäf emot dem icke kan utrönas, aflägga vittnesed, uppå hvilken de, efter varningar för dess missbruk, höras en i sänder och vittna:

1. Bergendahl: att vt under transporten hit med de tillt till första ransakningen den 24 sistl September samtalade med dem angående dråpet å Rundgren, och att Östergren dervid, på vt uppmaning att omtala sanna förloppet, yttrade, att han vid tillfället var drucken, men att han dock ville minnas, att han under slagsmålet med Rundgren hade en knif och högg med, men att slidan troligtvis var på.

Vidkänt

2. Benjaminsson: att vt efter de tillt häktande forslade Östergren till kronohäktet i Uddevalla, och yttrade då denne vid samtal om slagsmålet med Rundgren, att han under detta varit så full, att han icke riktigt mindes huru dervid tillgått, men att han tyckte, att det for för honom, som om han huggit med en knif hvilken dock troligtvis suttit i slidan.

Vidkänt

3. Berglund. att vt, som dagen ifråga var sysselsatt med sitt arbete i bergen vid Heestrand och icke åsåg de tillts slagsmål med "gardisterna", vid gåendet hem på aftonen, mötte tillt Holmgren som bodde hos vt och då var i sällskap med en stenhuggare

vid namn Gustaf Svensson. Holmgren uppgaf, på vts fråga, att han deltagit i slagsmålet med Rundgren men att han ej använt knif. Holmgren, fällde vid hemkomsten yttranden som utvisade hans ledsnad öfver Rundgrens timade död samt yttrade, på tal om slagsmålen, att han varnat Östergren att icke hugga så vårdslöst med knifven. Vid ett tillfälle under aftonen hörde vt att bolagsmannen Beer, som den dagen befann sig i Heestrand, talade med flere omkring honom stående personer om dråpet samt att någon bland hopen på Beers fråga "är det någon af er som varit med", genmäla "jag slog så mycket jag orkade, hade jag orkat mera, skulle jag slagit mera". Vt kunde icke urskilja hvem det var som gaf detta svar men tyckte sig på rösten igenkänna tillt Andersson, som äfven var närvarande bland hopen. Påföljande dag, innan åklagaren anländt till Heestrand för hållande af polisförhör i anledning af dråpet, upphittade vt på den åker, der Rundgrens lik låg, och omkring 2 meter från liket, ena halfvan af en i lödningen uppflykt knifslida af messing. Vid förhöret aflemnade vt slidhalfvan till en person vid namn Magnus Johansson i Grönhult och har sedan icke sett till den. Vid slidhalfvan fanns icke någon ring eller rem fästad.

Vidkänt.

3. Hans Andersson. att vt den 11 sistlidne September uppehöll sig å Heestrand och var närvarande vid ett uppträde på förmiddagen utanför Karl Jonssons hus emellan stenhuggaren Lagerqvist och tillt Andersson, men att vt var så berusad, att vt icke vet huru dervid tillgick. Uppträdet föranleddes deraf att Andersson ville visa bort Lagerqvist, som slutligen gick men återvände tillsammans med Rundgren och Daun, hvarpå ett slagsmål uppstod i Karl Jonssons kök, der vt dock icke var närvarande. Efter slagsmålets slut gick först Andersson och efter honom Månsson samt sedan Holmgren ned till Rundgrens hus, men hvad der föreföll vet icke vt, som lade sig att sofva inne hos Karl Jonsson. Efter uppvaknandet gick vt ut och mötte då alla de tillt, af hvilka Östergren var blodig i pannan. Vt, som fortfarande var rusig, uppehöll sig en stund i de tillts sällskap men minnes derifrån ej annat än att Andersson sände Månsson efter en flaska med brännvin, hvaraf de alla togo hvar sin sup. Vt erinrar sig icke något samtal med de tillt angående slagsmålet med Rundgren och såg icke om någon af de tillt innehade någon knif.

Vidkänt.

4. Robert Andersson: att vt, som förde den 11 sistlidne September icke vistats mera än omkring åtta dagar på Heestrand, icke känner andra af de tillt än Månsson och Andersson, ehuru vt vid något tillfälle sett Holmgren. Nämnda dag uppehöll sig vt på ett afstånd af omkring 200 alnar från stället för slagsmålet med Rundgren under sysselsättning med målning på verandan till Karl Jonssons hus i sällskap med förut afhörd vt Herman Ask, hvars berättelse för vt uppläses och af vt allt vitsordas med undantag, att de tillt, när vt först observerade dem, stodo ett stycke nedanför grinden vid byvägen; och att vt såg Holmgren och Östergren slåss med Rundgren, men att vt icke såg, när denne föll, och hörde icke heller de af Ask omvittnade yttrandena emellan Daun och Östergren. En stund efter sedan Rundgren fallit, fick vt ånyo syn på de tillt, som då stodo invid den gärdsgård som går omkring hagen invid Karl Jonssons hus, och såg vt, som fortfarande uppehöll sig å verandan, att någon af de tillt, hvilka minnes vt ej, hade i en hand ett föremål, liknande en messingsslida, som någon slog till så att det föll i marken. I nämnda hage upphittade vt strax derpå såsom vt Ask berättat ena halfvan af en messingsslida med vidfäst rem. Vt vill minnas, att slidhalfvan var bucklig i ena kanten, men hvart den tagit vägen, vet ej vt.

Vidkänt.

Vtna Johan Henriksson Berglund, Hans Andersson och Robert Andersson äska ersättning för inställelsen och tillerkännas hvar i sådant afseende 1 kr 50 öre i dagtraktamente samt skjutspenningar för en häst från hemvisten till tingsplatsen och åter att af allmänna medel förskjuta.

Fjerdinsmannen Krister Andreasson i Qville företräder och uppgifver från förut hörde vt Karl Herman Ask denna attest:

"Karl Herman Ask som vittnat angående blodsdådet vid Hedstrand beder om följande rättelse i vittnesmålet i den frågan var de tilltalade voro då Rundgren kom ut då sade jag vid grinden. Men jag kan ej minnas jag såg dem vid grinden utan ett stycke med om, närmare det håll der Rundgren föll. Och den frågan hur länge det dröjde innan Rundgren föll? omkrin 1 till 5 minuter jag kan ej närmare angiva tiden ty jag blef mycket häpen vid tilldragelsen Karl Herman Ask".

Åklagaren upplyser härefter, att å hans den 10 sistlidne November till Poliskammaren i Fredrikshald och länsmanneni Id af-sände skrifvelse med begäran, att stenarbetaren Gustaf Daun måtte, i händelse af anträffande, delgifvas en med skrivelserna öfversänd vittnesstämning i målet, har svar nu ankommit, att bemälda Daun icke kunnat anträffas vid dervarande stenhuggerier. I No 68 af K Bs i länet allmänna kungörelser, hvaraf ett exemplar företes, har, på åklagarens anhållan, intagits en å nämnde Daun den 29 sistlidne månad utfärdad stämning till inställelse vid Rätten för vittnesförhör denna dag; och har åkl i skrifvelse sagde dag härom underrättat Kronolänsmannen i Wette härad F W Bendroth med begäran tillika att Bendroth måtte lemna åkl underrättelse om huruvida Daun varit att anträffa vid något af stenhuggerierna inom Wettw härad, men hvarken å denna skrifvelse eller å den skrifvelse med enahanda begäran, som åkl före sista ransakningen tillställt Bendroth, har något svar efhörts.

Enär upplysning således ännu saknas om Daun är att anträffa inom Wette härad, finner åkl, i anledning häraf och för vidtagande af ytterligare åtgärder för Dauns instämmande i målet, sig föranlåten anhålla om ytterligare uppskof med ransakningen.

Derest HRn icke finner skäligen bifalla denna anhållan yrkar åkl ansvar å de tillt enligt 14 Kap 7§ Strafflagen jemte åläggande för dem att, gemensamt eller hvilkendera fått gälda gitter, till Kongl Medicinalfonden återgålda 61 kr 44 öre, hvilket belopp medicinalstyrelsen låtit af medicinalfonden förskottsvis utbetalas i ersättning till provincialläkaren A Belfrage för af honom förrättad obduktion å liket efter stenhuggaren August Rundgren, i hvilket afseende oberopas en härom från Kronofogden S Ljunggren till åkl aflåten skrifvelse.

De tillt hafva intet att vidare anföra i målet hvarföre de utföras ur tings(salen) och åkl tillsäges taga afträde medan HRn beslutar följande sedermera i partenas närvaro afsagda

Beslut

Som svar icke ingått på åklagarens skrivelser till länsmanneni Wette härad, huruvida stenhuggaren Gustaf Daun, som af partena åberopats till vittne i målet, är att anträffa inom sagda härad, finne HRn skäligt ytterligare uppskjuta ransakningen till dag, som framdeles varder bestämd, sedan Domaren från åkl erhållit underrättelse, huruvida Daun kunnat med kallelse anträffas. I afbidan å förnyad ransakning skola de tillt förvaras å kronohäktet i Uddevalla, dit de alltså nu återförpassas.

v278272.b2120

Dombok hållen vid urtima ting med Qville härad å tings- stället i Rabbalshede den 16 Januari 1892

Närvarande: Undertecknad e.o. Hofrättsnotarie, t f Domare i häradet samt nämndemännen:
Häradsdomare L Sörqvist i Dromålseröd,
Benjamin Alexandersson i Södra Torp,
Johan Nestor Kristiansson i Branneby,
Ossian Anddersson i Skogby,
Hans Jakobsson i Skärkild,
Johan Olsson i Boråseröd samt
Karl Andersson i Skärholmen.

HRn sammanträder uti tingssalen kl 11.30 f.m. dervid urtima tinget utlyses och rättegångsfrid påbjudes.

No 1

Sedan HRn vidransakning den 18 sistl December med häktade stenhuggeriarbetarne Aron Andersson Östergren, Emanuel Andersson och Gustaf Månsson samt smeden Lars August Holmgren alla från Heestrand tilltalade för dråp å stenhuggeriarbetaren August Rundgren, funnit skäligt ytterligare uppskjuta ransakningen till dag som framdeles skedde bestämmes sedan Domaren från åklagaren Kronolänsmannen O Johansson erhållit underrättelse huruvida till vittne i målet åberopade stenhuggaren Gustaf Daun kunnat med kallelse anträffas så har åkl i en Domaren den 9 i denna månad tillhandakommen skrivelse meddelat att bemälda Daun icke kunnat med vittnesstämning anträffas, i anledning hvaraf ransakning med de häktade utsatt härstädes denna dag ånyo företagas, och varder nu de häktade inför HRn inställda under bevakning af fänggevaldigern P A Bergendahl från Uddevalla dervid åkl Kronolänsmannen O Johansson är närvarande men målseganden enkan Josefina Rundgren låter sig icke afhöras.

Sedan protokollet från förra ransakningen blifvit uppläst, yttrar Östergren, att han vidhåller, att han, såsom han först uppgifvit, tycker sig vilja minnas, att han under slagsmålen, när vet han ej, fick en knif i sin hand, hvaremot han bestrider, att han sagt sig vilja påminna sig, att han under slagsmålen huggit med knifven, men vill Östergren derföre nu i detta kännande göra anmärkning mot vt Bergendahls och Benjaminssons berättelser, såsom de blifvit i protokollet antecknade. Hans ord till vtna hade fallit ungefär så, att han ville minnas, att han fått tag i en slidknif med slidan på, samt att han "förmodligen" använt den under slagsmålen. Denna förmodan hade icke sin grund i något minne af tilldragelsen utan grundade sig på de medanklagades berättelser och förloppet.

Vtna Bergendahl och Benjaminsson äro vid Rätten tillstädes och företräda vid pårop, hvarvid Bergendahl, sedan hans berättelse ånyo ur protokollet upplästs, vidhåller densamma under uppgift, att han så uppfattat Östergrens yttrande, ehuru han icke vill bestrida, att orden föllo sig så, som den tilltalade här ofvan förklaradt.

Benjaminsson yttrar, att Östergren flr honom berättade, att han vid berörde tillfälle, såsom han tyckte sig vilja minnas, innehaft en slidknif, men att han med den icke kunde hafva gjort någon vidare skada, då slidan satt på. Vt frågade icke Östergren om han använde knifven mot Rundgren.

Sedan åkl anmält, att, enligt från kronolänsmännen i Sotenäs och Wette härader ankomna skrivelser, Daun blifvit inom sagde härader eftersökt dock utan att kunna anträffas, tillkännagifver han, att de tillt hafva anhållit att få såsom vittnen i målet hörde stenarbetarne August Åkerman från Heestrand och Anton Olsson från Bottna samt Maria Bergqvist från Bottna och Alfred Hansson från från Hee med anledning hvaraf åklagaren till denna dag å bemälde personer utfärdat vittnesstämning.

Åberopade vtn företräder vid pårop och få då något jäf mot dem icke kan utletas aflägga vittnesed, på hvilken de efter varningar för dess missbruk, vid säskilda förhör berätta:

1. August Åkerman: att vt, som ifrågavarande dag arbetade i fjellet till omkring 6 å 7 på e.m., under vägen hem fick höra att en man blifvit dödad. Vt mötte vid smedjan Månsson hvilken småleende och icke fullt nykter på vts fråga: "ta' de lifvet af folk här

nere vid stranden" svarade: "det är nog icke bättre" samt tillade: "det blir nog lejt för oss", men vore det ej så farligt för honom, då han, såsom han förmenade, icke gjort något ondt. Vt som icke lade märke till, om Månsson var blodig, fortsatte vägen fram till sin bostad i förut afhörda vt Alfred Johanssons hus och såg, just då vittnet gick in, Daun med hufvudet ombunden, stödd mot gärdesgården nära grinden stå och samspråka med de andra tillt hvilka sutto ett stycke derifrån på andra sidan byvägen. Hvarom samtalet rörde sig hörde icke vt. Då vt omkring en timma derefter gick ut, mötte vt nära Johanna Eks stuga tillt Östergren, hvilken då var blodig i pannan. Vt stannade och samtalade med honom några ord, men kan ej nu erinra sig hvarom. Emellertid intygar vt, att Östergren gaf rediga svar, gick med stadig gång samt syntes ej vara några vidare full. Förmannen, som vt kort derpå träffade, tillsade vt och förut afhörda vt Alfred Johansson att se till och vårda de sårade Daun och Lagerqvist, enär de annars kunde ligga och förblöda, hvarföre också vt och Alfred Johansson upprepade gånger under natten gingo till dem. Sedan mjölk hade hemtats till dem vid 3 tiden på natten, lade sig vt att hvila i gången å vinden utanför det rum der de sårade lågo. Omkring 1/2 timme derefter hörde vt, som vaknade vid att någon gick i Östergrens dörr i undre våningen, stök och buller nere i Östergrens kök, hvarföre vt förmodade att Östergren då kom hem. Kort stund härefter återvände vt till sin bostad. På fråga upplyser vt att Daun berättat för vt att icke någon annan af de tillt än Östergren och Månsson hade knif, samt att han icke heller med säkerhet kunde säga om Månsson hade en knif eller om det var något annat tillhygge han hade i handen. Daun hade sett, att Östergren högg med knifven, hvilken han höll så att hela bladet var bart. Sin uppmärksamhet hade Daun haft riktad under slagsmålet icke så mycket på Östergren, hvilken han icke befarade skulle tillfoga honom något ondt, då han (och) Lagerqvist kände honom, och icke "bytt ett ondt ord med honom", som fast mera på Holmgren, med hvilken han förut varit i ordvexling. Daun uppgaf för vt att då han öfverfölls af de tillt drog han sig baklänges, värjande sig med sina trätöflor samt att han nog skulle komma undan, om han icke olyckligtvis vid tillbakagåendet kommit för nära trappan och fallit, hvarvid han erhöill ett hugg i närheten af venstra axeln. Vt upplyser, att auns berättelse om hvem, som använt knifven fälldes i sammanhang med tal om slagsmålet mellan honom sjelf och de tillt. Vt kan ej påminna sig, om vt frågade Daun, om han åsett öfverfallet mot Rundgren men tycker sig vilja minnas, att Daun sade att han icke kom ut ur huset förrän Rundgren redan var fallen. Vidkändt.

Tillt Andersson uppgifver, att Daun vid omnämnda samtalet invid stengärdesgården yttrade, att han sett, hvem som hade knif, men han nämnde icke, om han sett hvem som använde knif mot Rundgren.

Härefter berättar:

2. Anton Olsson: att vt, som ifrågavarande dag tillomkring 5 tiden på e.m. låg och sof i sin bostad, icke åsett något af slagsmålen. På aftonen mötte vt förut afhörda vt Alfred Johansson och Åkerman samt följde på deras uppmaning med upp till de sårade, Daun och Lagerqvist, hos hvilka vt vistades större delen af natten. Härunder omtalade Daun, ehuru på ett ganska obestämdt och oredigt sätt, hvad som förefallit. Vt fick dock den uppfattningen att Daun sett, att det var Östergren, som hade knif, och att han använde den både mot Rundgren och mot Daun sjelf. Äfven en annan af de tillt skulle hafva haft knif men Daun kunde icke med säkerhet uppgifva, hvem det var, ehuru han trodde, att det var Månsson. Följande dag samtalade vt både med Daun och Lagerqvist, hvarvid den förstnämnde afgaf följande utförligare berättelse om förloppet. När Rundgren gick ut mot detillt tog han med sig en brödspade, hvilken han dock, på vts uppmaning att ej taga vapen med sig, kastade ifrån sig. Daun följde strax efter och såg, att Rundgren blef angripen först af Holmgren. Då Rundgren fallit på händer och fötter och skulle resa sig, fick han ett slag i nacken, hvarefter Östergren gaf honom ett hugg med knifven i sidan. Efter detta hugg reste Rundgren sig icke vidare. Icke 5 minuter föringo mellan öfverfallet mot Rundgren och Rundgrens fall. Hvem af de tilltsom först anföll Daun sjelf nämnde han icke, men han omtalade, att Holmgren försökte "tippa" honom, samt att Östergren högg honom med knifven i närheten af venstra axeln. På aftonen ifrågavarande dag mötte vt Holmgren, hvilken på tal om Rundgrens död sade, att han visserligen varit med men icke använt knif. Östergren var, enligt Holmgrens förmenande den som brukade knif, och hade han huggit "så att det blixtrade", oaktadt Holmgren bedt honom icke hugga så vårdslöst. Holmgren, som icke var full, hade näsan något svullen. En stund efteråt mellan 5 och 6 e.m. påträffade vt alla de tillt sittande under samspråk på stengärdesgården nära byvägen, 5 å 6 famnar från Rundgrens lik. Vt hörde, att Andersson så urskuldade sig med, att han slagits endast med händerna, hvarvid Östergren sade, "vi behöfver ej urskulda oss någon, ty vi ha' alla varit behjelpiga och få nog hvar och en sitt straff". Östergren som var något blodig äfven (vid) na ögat, talade fullt redigt, ehuru det på rösten kunde märkas, att han icke var i fullt nyktert tillstånd. Vid ett tillfälle 2 å 3 minuter före nu ifrågavarande tilldragelse hörde vt Rundgren yttra, att han nog skulle komma ihåg Andersson, ty denne skulle nemligen hafva sagt något om Rundgren. Några dagar före den 11 September hade vt haft Lagerqvists knif till låns och var slidan då sprucken på begge sidor till ungefär halfva slidans längd. Den af åklaren till Rätten ingifna knifven framvisas för vt och igenkänner vt densamma såsom Lagerqvists knif dels på skaftets och beslagets beskaffenhet dels ock derpå att bladet icke sitter stadigt fästadt vid skaftet. Udden på knifven var dock ej afbruten, när vt hade den till låns. På fråga upplyser vt, att Daun yttrat, att han icke ville komma inför Rätten och vittna, ty han var rädd att "något, som han gjort i Göteborg" skulle komma i dager. Vidkändt.

3. Maria Bergqvist: att vt, som har sin bostad i en kammare invid Östergrens rum, på förmiddagen ifrågavarande dag, hörde Lagerqvist fråga Rundgren och Daun, om de villevara med och slåss, hvarefter alla 3 aflägsnade sig i riktning mot Carl Jonssons hus. På e.m. sammadag hörde vt jemmerrop från förstugan, som ledde till Rundgrens bostad, och då vt öppnade dörren, såg vt Lagerqvist stående der blodig. Strax derpå hörde vt hustru Rundgren ropa från vinden "min man dör, min man dör". Vt stängde ganst sin dörr och rusade genom Östergrens rum ut på dennes trappa, hvarvid vt fick se Månsson slå Daun, hvilken låg omkullslagen nära vedskjulet. Andersson såg vt icke till, hvaremot Östergren och Holmgren kommo gående utefter potatisåkern

invid skjulet fram emot Månsson och Daun. Vt som nu återvände in, såg vid tillfället icke hvar Rundgren låg. Omkring 20 minuter derefter, då vt skulle gå och hemta vatten, ropade Lagerqvist, som stod på åkern invid Rundgren att hon skulle komma dit med vatten, hvilket vt också gjorde. Lagerqvist sökte hämma det starka blodflödet ur Rundgrens sår i sidan genom att i detsamma stoppa linnelappar, som han af från Rundgrens skjorta, likaledes sökte han hålla några droppar vatten i munnen på Rundgren, hvilken ännu var vid lif. Vt upplyser att Östergren suttit och supithela förmiddagen hos Handlanden Tolle Olsson, samt att han, då han kom hem derifrån vid 2 tiden på e.m. knappast kunde gå.

Vidkändt

4. Alfred Hansson: att vt dagen i fråga var i Fredriksstad, hvadan vt icke känner något, som kan lända till upplysning i målet. Vidkändt.

Samtliga vtn anhålla om ersättning för sin inställelse vid tinget, och tillerkännas de hvar och en i sådant afseende 1 kr 50 öre för en i vittnesärendet tillsatt dag samt skjutsersättning enligt lagen den 4 Juni 1889.

I anledning af vt Olssons berättelse att Daun nämnt för vt, att han under slagsmålet icke varit så rädd för Östergren utan mer haft ögonen på Holmgren, yttrar Östergren, att det förefaller honom besynnerligt, att Daun, om han varit ute och åsett öfverfallet mot Rundgren och då sett Östergren hugga med bar knif, icke skulle hafva, då anfallat sedermera rigtades mot honom, hyst större fruktan för Östergren och på honom rigtat sin största uppmärksamhet.

Östergren som af Ordföranden göres uppmärksam på de bindande omständigheter, som mot honom förekommit, samt på samstämmigheten mellan enkan Rundgrens berättelse och hvad Daun berättat för idag afhörde vittnena, säger sig icke kunna afge någon nekänneelse. Han kan icke en gång påminna sig att han var i slagsmål med Rundgren, hvaremot han vill minnas, att han var i handgemäng med de så kallade "gardisterna".

Holmgren yttrar att han för att skydda Andersson, som af Rundgren först blef anfallen, grep Rundgren i axeln, samt att han derefter sökte, ehuru förgäfvets, fälla Rundgren tillmarken genom att sätta krokben för honom. Rundgren föll icke förrän för Östergrens knifhugg. Holmgren vill icke förneka att han tilldelade Rundgren några slag med handen, men om detta skedde före eller efter sedan Rundgren erhållit knifhugget, kan ej med bestämdhet sägas, dock kan han nu icke minnas att han slog Rundgren sedan denne fallit på händer och fötter. Holmgren förnekar bestämdt att under slagsmålet med Rundgren hafva använt något tillhygge.

Månsson och Holmgren yttra, att de sågo, när Östergren högg Lagerqvist medknifven, hvilken då satt i slidan. Månsson säger sig icke hafva sett om slidan var sprucken, men Holmgren upplyser att knifspetsen vid tillfället stack fram ur slidan ungefär 1 1/2 tum. Andersson förnekar, såväl att han skulle sett Östergren använda knif mot Lagerqvist, som och att han sparkat Rundgren och snärjt undan benen för honom.

Månsson förnekar på det bestämdaste att hafva deltagit i någon som helst misshandel mot Rundgren.

Sedan det såsom ostridigt antecknats, att Rundgrens efterlemnade son är omkring 8 månader gammal samt det af enkan Rundgren i uppfostringsbidrag fordrade beloppet lemnats utan anmärkning, öfverlemnar åkl målet till HRns pröfning under yrkande om ansvar å de tilltenligt 14 Kap 8§ Strafflagen samt att demätte ådömas ersätta kostnaderna för obduktionen å Rundgrens döda kropp samt för vtnas inkallande.

De tillt öfverlemnna likaledes målet under åberopande af hvad de under ransakningen till försvar andragit.

Efter enskild öfverläggning afkunnar HRn detta

Utslag

Hrn har under ransakningen inhemtat: att tillt Emanuel Andersson, Gustaf Månsson och Lars Holmgren på förmiddagen den 11 sistlidne September deltagit i ett dryckesgille hos stenhuggaren Otto Persson, dervid äfven stenhuggarne August Rundgren, Nils Lagerqvist och Gustaf Daun närvarit, och att tiilt Holmgren derunder råkat i gräl med August Rundgren; att tillt Andersson, efter ett upptråde senare på dagen emellan honom och Nils Lagerqvist, blifvit i Karl Jonssons kök öfverfallen och misshandlad af bemålde Rundgren, Lagerqvist och Daun; att tillt Andersson, Månsson och Holmgren efter detta slagsmål begifvit sig ned till Aron Östergren, som då uppehöll sig vid trappan utanför sin och Rundgrens bostad, samt att de tillt, kort stund efter deras sammanträffande, öfverfallit först Nils Lagerqvist, hvilken blifvit under denna misshandel med knif sårad, och sedermera August Rundgren, som kort tid efter misshandeln af densamma på stället aflidit; att, enligt det i målet ingifna protokollet öfver en af provincialläkaren A Belfrage den 19 sistlidne September förrättad rättsmedicinsk undersökning å liket efter stenhuggaren August Rundgren jemte dervid fogade utlåtande angående orsaken till Rundgrens död äfvensom af Belfrage den 16 Nov 1891 till nämnda utlåtande afgifvit tillägg, Rundgrens död orsakats af förblödning, uppkommen genom de många och delvis djupt inträngande sår, om hvilka beskrivning innehålles inämnda protokoll, framför allt ett å högra sidan af likets rygg strax nedom skulderbladsspetsen befintligt sår af 10 centimeters längd och 6 centimeters bredd, samt att detta sår, som egt jemna kanter och skarpa kanter, varit ett rent skärsår och i och för sig af lifsfarlig beskaffenhet, så att det skulle ensamt, äfven om inga andra skador tillfogats Rundgren hafva orsakat döden, hvaremot öfrige Rundgren tilldelade sår icke kunna anses hafva varit i och för sig af lifsfarlig beskaffenhet; att följande i målet afhörde vtn, hvilka åsett öfverfallet å Rundgren, intygat:

Alfred Johansson att, att sedan Nils Lagerqvist undkommit de tillt och sprungit in i Rundgrens bostad, och Rundgren utträdt på sin trappa, de tillt, genast som de fingo syn på Rundgren, öfvergingo en i deras närhet befintlig stengärdesgård för att gå Rundgren till mötes, att vid de tillts sammanträffande med Rundgren, tillt Holmgren först gick emot Rundgren samt fattade honom i hans högra axel under försök att omkullslå honom, att Rundgren, fasthållen af Holmgren, blef, sedan öfrige tillt sparkat och

snärjt undan benen på honom, kullslagen och att Rundgren derpå, omgifven af alla de tillt, blef af dem med slag och sparkar misshandlad utan att vt kunde om någon af de tillt vid misshandeln använde knif eller annat tillhygge, att stenhuggaren Gustaf Daun, som åtföljt Rundgren ut ur boningshuset, yttrat efter Rundgrens fall anfölls af tillt Östergren, Holmgren och Månsson samt att Rundgren under detta slagsmål var lemnad ensam liggande på marken, derunder han ropade: "jag dör, jag dör", att tillt Östergren och Holmgren, sedan Daun flytt undan, gingo fram till Rundgren och gáfvo honom hvar sin spark.

Fredrik Josefsson: att tillt Holmgren, vid de tillts möte med Rundgren, rusade emot Rundgren men att denne nästan samtidigt dermed omgafs af öfrige tillt, samt att vt, af förloppet vid misshandeln, icke kunde uppfatta vidare än att Rundgren, omgifven af samtliga de tillt blef af dem omkullslagen och med slag och sparkar misshandlad, att två af de tillt, hvilka kunde vt icke urskilja, en stund efter det vt sett alla de tillt anfalla Gustaf Daun, gingo fram till Rundgren och gáfvo honom hvar sin spark att tillt Månsson då äfven sparkade Rundgren, hvilken vid sparkningen låg orörlig men ögonblicket förut sträckt ut händerna i luften.

Karl Johansson: att tre á fyra personer, i hvilka vt sedermera igenkände hvar efter annan tillt Andersson, Holmgren och Östergren anföllo Rundgren, som knappt en halfminut derefter föll till marken, samt att vt icke såg något slagsmål med Daun förrän efter Rundgrens fall.

Karl Alexandersson och Carolus Benjaminsson: den förre: att vt sedan vt sett några personer öfverfalla Nils Lagerqvist, såg fyra mans, bland dem tillt Holmgren, nästan på en gång gå öfver en stengärdesgård och samla sig omkring Rundgren, hvarpå ett slagsmål begynte, under hvilket Rundgren blef fälld till marken, och den senare: att fyra personer, efter öfverfallet å Lagerqvist, anföllo och omkullkastade Rundgren, men att vt af dessa personer endast igenkände tillt Holmgren; att de tillt sjelfva angående öfverfallet misshandeln å Rundgren uppgifvit:

Andersson, att han tilldelade Rundgren några slag med knytnäfvarne, men att han upphörde att misshandla Rundgren, sedan han sett Östergren gifva Rundgren ett hugg i nacken med en i sin sida sittande knif;

Månsson: att han, sedan Rundgren vid sitt möte med de tillt rusat förbi honom, genast kom i slagsmål med Gustaf Daun, och har Månsson förnekat all delaktighet i misshandeln å Rundgren;

Holmgren: att han vid de tillts möte med Rundgren fattade denne om nacken med ena handen under förök att fälla honom till marken, dervid Östergren tilldelade Rundgren ett knifhugg i sidan, att han slog Rundgren några slag i hufvudet utan tillhygge äfvensom att han, efter slagsmålet med Gustaf Daun, gaf den då på marken liggande Rundgren en spark i sidan,

och Östergren: att han dagen ifråga var så berusad, att han icke kan erinra sig huru vid misshandeln å Rundgren tillgick, och har Östergren, som under ransakningen afgifvit högst sväfvande och obestämda förklaringar slutligen endast medgifvit, att han, efter hvad han vill erinra sig, under slagsmålen med Rundgren och dennes kamrater fick en slidknif i sin hand, men att knifven troligen suttit i sin slida;

att icke något af de i målet afhörde vtna kunnat upplysa om hvem eller hvilka af de tillt, som varit under slagsmålet med Rundgren beväpnad med knif eller annat tillhygge, men att emot tillt Östergren besvärande liknelser och omständigheter förekommit derom att Östergren emot Rundgren nyttjat en från Lagerqvist under slagsmålet med denne frånryckt slidknif, i hvilket afseende här anmärkes, att vt Karl Malmström intygadt, att Östergren under misshandeln å Nils Lagerqvist högg denne i hufvudet med ett föremål, som vt icke kunde närmare urskilja, men att vt dervid den föreställningen uppväcktes hos vt, att Östergren högg med en knif, att vt Alfred Johansson intygadt, dels att Östergren vid gåendet öfver stengärdesgården strax före anfallat emot Rundgren upprepade gånger skrapade emot gärdesgården med ett föremål, hvars beskaffenhet vt likväl icke kunde urskilja, dels att Östergren under slagsmålet med Gustaf Daun slog denne tvenne gånger i närheten af venstra exeln, och att Daun vid andra slaget skrek till och föll omkull och dels att Daun, som, enligt provincialläkaren A Belfrages intyg, vid undersökningen den 21 sistl September befunnits hafva utom andra sår ett större skärsår öfver venstra axeln, till vt fällt yttrande antydande att Östergren under slagsmålen innehaft nyttjat knif, att Daun, enligt Nils Lagerqvists vittnesmål, för denne uppgifvit, att Östergren huggit honom med en knif; att Daun, enligt Herman Asks vittnesberättelse, efter slagsmålen till Östergren fällt ett yttrande, som inneburit tydlig beskyllan emot honom för det han misshandlat med knif; att vt Karl Malmström och Maria Nicklasson intygadt, att Östergren efter slagsmålen i sin ena byxficka innehade en ur fickan framstickande slidknif; att enkan Rundgren, som blifvit upplysningsvis utan ed i målet hörd, berättat, att Östergren tilldelade Rundgren ett knifhugg i sidan samt, sedan Rundgren fallit, ytterligare flere hugg, af hvilka ett träffade i nacken samt slutligen att enkan Rundgrens uppgift derom, att Östergren tilldelade Rundgren nämnde knifhugg i sidan, är öfvernsstämmande med hvad ofta nämnde Daun för Anton Olsson, enligt dennes berättelse, härom uppgifvit.

Detta och hvad öfrigt i målet förekommit har Hrn i öfvervägande tagit och dervid funnit, särskildt genom de af Alfred Johansson, Fredrik Josefsson, Karl Alexandersson och Carolus Benjaminsson afgifna vittnesberättelser, styrkt vara, att, sedan de tillt öfverfallit och misshandlat stenhuggaren Nils Lagerqvist, hvilken under denna misshandel blifvit med knif sårad, de samtliga, i uppenbar afsigt att anfalla den genom Lagerqvists rop om hjälp från sin bostad utkallade Rundgren, öfvergått en i närheten befintlig stengärdesgård och derpå vid sammanträffandet med Rundgren utan föregående ordvexling öfverfallit och omkullslagit denna, att tillt Holmgren varit den, som förut angripit Rundgren; att samtliga de tillt, äfven sedan Rundgren blifvit fälld till marken, med slag och sparkar misshandlat honom, att tillt Östergren och Holmgren, enligt hvad vt Herman Asks och Robert Anderssons berättelset föränleda, tagit verksammare del i misshandeln än tillt Månsson och Andersson, samt att tillt Östergren och Holmgren, efter slagsmålet med Gustaf Daun, givit Rundgren, medan han ännu var vid lif, hvar sin spark, hvaremot, enär hvad emot tillt Östergren, på sätt ofvan upptagits, i målet förekommit icke kan, emot Östergrens nekande, anses innefatta full och laga bevisning derom, att Östergren under slagsmålet med Rundgren varit beväpnad med och å denne nyttjat Lagerqvists slidknif än mindre att Östergren tillfogat Rundgren det sår i sidan som enligt A Belfrage ofvan omförmälda utlåtande varit ensamt i och för sig af lifsfarlig beskaffenhet, samt någon bevisning i sådant afseende ej heller blifvit emot någon af öfrige

tilltalade Andersson, Månsson och Holmgren förebragt upplysning i målet saknas om hvem af de tillt är att såsom Rundgrens baneman anse, vid hvilket förhållande och då någon bevisning i målet icke förekommit derom, att de tillt i samråd beslutat den emot Rundgren föröfvade misshandeln, HRn finner att de tillts straffbarhet för åtalade brottet måste enligt stadgandet i 8§ 14 Kap Strafflagen bedömas; alltså och då samtligade tilltmåste anseshafva i berädmot ehuru utan uppsåt att döda deltagit i misshandeln å Rundgren men tillt Holmgren och Östergren böra, i anledning af hvad emot dem i målet förekommit, strängare anses än tilltAndersson ovh Månsson, förty pröfvar HRn med stöd af sagde lagrum, för det de tillt, tagit del i den misshandel, hvaraf Rundgren ljugit döden, lagligt döma envar af de tillt Lars Holmgren och Aron Östergren att hållas till straffarbete i 2 år samt tillt Emanuel Andersson och Gustaf Månsson att hvardera undergå ett års straffarbete.

Med bifall till enkan Josefina Charlotta Rundgren härom gjorda yrkande och i förmågo af 4 och 5§§ 6 Kap Strafflagen ålägger HRn de tillt, att för alla och alla för en, att i uppfostringsbidrag till August Rundgrens efterlemnade son Sten Widar till dennes laga målsman utgifva 60 kr årligen från tiden för Rundgrens den 11 Sept 1891 timade död tills Sten Widar uppnått femton års ålder eller kan sig sjelf försörja, hvarjemte de tillt förpligtigas ej mindre till Kogl Medicinalfonden återgälda 61 kr 44 öre, förskjuten kostnad för å Rundgrens lik verkställdrätsmedicinsk undersökning än äfven att till Stasverket återbära de vittnesersättningar, som af allmänna medel i förskott utgått eller kan komma att utgå till i målet afhörda vtn.

Som ofvan

På Häradsrättens vägnar.

Per Arnander